

TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUMINEN SEKÄ KOKEMUKSET TYÖELÄMÄN JA OPETUKSEN YHTEYKSISTÄ PERUSKOULUSSA

Mika Karetie

**Kehittämishankeraportti
Elokuu 2006**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) KARETIE, Mika	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 69	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUMINEN SEKÄ KOKEMUKSET TYÖELÄMÄN JA OPETUKSEN YHTEYKSISTÄ PERUSKOULUSSA		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot		
Työn ohjaaja(t) MIETTINEN, Raija		
Toimeksiantaja(t) Tampereen kaupungin TET-toimikunta		
Tiivistelmä Peruskoulun työelämäyhteyksiä ja ohjauksen merkitystä korostetaan entistä enemmän peruskoulun uudessa opetussuunnitelmassa. Tarkoitus on antaa oppilaille käsitys yhteiskunnasta ja erityisesti työmarkkinoista ja niiden vaatimuksista. Oppilailla painottuu jatkossa entistä enemmän oikeiden valintojen tekeminen erityisesti II-asteelle siirryttäessä. On myös yhteiskunnallisesti järkevää, jos oppilaat hakeutuvat sellaisille aloille, joihin heillä on edellytyksiä, mutta myös sellaisille, joilla on mahdollisuus työllistyä. Tämä tutkimus tehtiin kahden tamperelaisen peruskoulun 9-luokkalaisille. Tuloksena oli, että oppilaat pääsääntöisesti pitävät työelämäyhteyksiä tärkeänä ja katsovat niiden kuuluvan myös peruskouluun. Myös tet-jakso nähtiin sikäli tärkeänä, että se antoi kuvan ainakin yhdestä toimialasta tai ammatista. Kokemukset voivat olla myönteisiä tai sitten ne rajaavat ainakin yhden vaihtoehdon pois. Tet ei kuitenkaan välttämättä anna monelle eväitä jatkovalintojen pohdintaan. On kuitenkin paljon oppilaita, jotka eivät osaa vastata heidän tulevaisuuttaan koskeviin kysymyksiin. Tämä kuvastaa sitä epävarmuutta, joita oppivelvollisuuden päättävillä oppilailla on. Tutkimuksen tulosten perusteella opetuksen ja ohjaustoimenpiteiden saralla riittää jatkossakin työtä.		
Avainsanat (asiasanat) työelämäyhteydet, tet, ohjaus, opinto-ohjaus		
Muut tiedot		

Author(s) KARETIE, Mika	Type of Publication Development project report	
	Pages 69	Language finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title WORK PRACTISE AND EXPERIECES ABOUT COMBINING TEACHING AND WORK LIFE IN COMPREHENSIVE SCHOOL		
Degree Programme Teacher studies		
Tutor(s) MIETTINEN, Raija		
Assigned by Tampere, work-life committee		
Abstract <p>Comprehensive schools work-life experiences are emphasized more important in the new national curriculum. The main objective is to give pupils an outside view of society and especially about the work market and its requirements. In the future it is even more important that pupils make right decisions when applying for further education. In society`s point of view it is also important that pupils apply for such further education where they have a chance to get a job in the future.</p> <p>This research was made at two schools in the city of Tampere. The main result was that pupils usually found work life-experiences important and that work-life contacts belong to comprehensive school as a part of education. Also compulsory work-life period was seen important and it also gave a perspective to at least one trade or profession. Experiences can be positive or negative. Student`s easily rule out a profession or trade from their future plans. Work-life period does not necessarily give valid information for student`s to make decisions for their future. Several student`s were unable to answer questions concerning their future. This shows the stage where many student`s are when leaving comprehensive school.</p> <p>There will still be work to do in the field on student counselling and teachers work development.</p>		
Keywords Work-life contacts, work-life-experiences, counselling, student counselling		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO.....	2
2. TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUMINEN JA OPINTO-OHJAUS	5
2.1. Tet-toiminnan tavoitteet ja toteutus	5
2.2. Oppilaanohjaajan tehtävä peruskoulussa	7
2.3. Mistä ohjaustarpeen lisääntyminen johtuu?	9
2.4. Oppimiskäsitys ja oppimisympäristöt.....	12
2.5 Koulun ja ympäröivän yhteiskunnan vuorovaikutusta lisätään aihekokonaisuuksissa	14
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
3.1. Tutkimuskohde ja tiedonkeruu	15
3.2. Vastausten käsittely	18
4. KYSELYN TULOKSET	19
4.1. Kokemukset työelämäyhteyksistä eri oppiaineissa 7- 9 -luokilla.....	19
4.2. Oppiaineiden ja oppisisältöjen liittäminen työelämään.....	23
4.3. Tet ja opetus.....	27
5. MITÄ TULOKSET KERTOIVAT TYÖELÄMÄYHTEYKSISTÄ JA OPETUKSESTA?	33
5.1. Koulumaailman ja työelämän hahmottaminen vaikeaa	33
5.2. Tutustumiskäynnit suosiossa.....	34
5.3. Opettaja- ja oppiainekohtaisia eroja yhteyksissä työelämään.....	35
6. TET - KURKISTUS ULOS KOULUMAAILMASTA?	35
LÄHTEET	39
LIITTEET	41
Liite 1. Kyselylomake	41
Liite 2. Yksityiskohtaiset tulokset	47

1. JOHDANTO

Oppilaille tehdyn kysymyslomakkeen otsikkona on ”työelämäyhteydet ja tet”. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää peruskoulun 9-luokkalaisten oppilaiden kokemuksia työelämän ja koulun yhteistyöstä sekä sitä, miten tärkeänä he kokevat koulun ja työelämän toisiinsa liittämisen. Toisena kokonaisuutena selvitettiin oppilaiden kokemuksia ja käsityksiä tet-toiminnasta peruskoulun 7-9-luokilla.

Työn aihevalinta ja kiinnostus lähtivät liikkeelle kirjoittajan silloisen työn sisällöistä. Kasvatus- ja opetuspalvelukeskuksessa yhtenä keskeisenä työnäni oli peruskoululaisen työelämään tutustumistoiminnan hallinnointi ja koordinointi. Käytännössä tämä tarkoitti tet-paikkojen hankkimista lähes koko Tampereen seudun 9-luokkalaisille oppilaille. Ikäluokan koko on vuosittain n. 2000. Tet-paikan tarjoajia on n. 700. Paikkatarjonnan lisäksi tärkeää oli tietysti huolehtia siitä, että tarjontaa oli riittävästi eri toimialoilta.

Työssäni pääsin myös tutustumaan rakennusteollisuuden ja teknologiateollisuuden erilaisiin hankkeisiin, joilla oppilaita pyrittiin saamaan hakeutumaan alalle. Eri toimialat alkavat entistä varhaisemmassa vaiheessa ja aktiivisemmin markkinoida omaa toimialaansa. Huoli tulevaisuuden työntekijöistä on aito. Yritysten ja koulujen sekä oppilaitosten yhteistyö nähdään keskeisenä toimenpiteenä työvoiman takaamiseksi teollisuusaloilla. Seuraavan vajaan viidentoista vuoden aikana teollisuuden työvoimatarve on yli 900 000 henkilöä. Vuosittain poistuu 20 000 työntekijää enemmän kuin koulutettuja nuoria on tarjolla. Suuria työllistäjiä ovat metalli-, metsä- ja rakennusteollisuus.

Työnantajien näkökulmasta koulujen keskeinen tehtävä on valmistaa nuoria tulevaan työelämään tutustumalla erilaisiin työnantajiin ja työtehtäviin. Kouluaikana tehdään merkittäviä ratkaisuja tulevaa opiskelua ja ammattia

koskien ja sen vuoksi nuorilla täytyy olla mahdollisuuksia tutustua erilaisiin ammatteihin ja työyhteisöihin omakohtaisesti. Nuorten olisi kyettävä tekemään tulevaisuuttaan koskevat päätöksensä omakohtaisiin kokemuksiin perustuen eikä kuulopuheisiin, ennakkoluuloihin tai pahimmassa tapauksessa lähipiirin painostukseen. Yritysten ja koulujen välinen yhteistyö nähdään parhaana työvälineenä koulutyön ja opetuksen rikastuttamiseksi, nuorten ammatinvalinnan helpottamiseksi ja yritysten tulevan henkilöstön saannin turvaamiseksi.

(www.tat.fi)

Suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle yhä kovenevaa vauhtia. Tulevaisuudessa työvoimapula varmasti on totta, mutta se koskee kuitenkin vain tiettyjä toimialoja. Työvoimatoimiston kortistoissa on kymmeniätuhansia pitkäaikaistyöttömiä samaan aikaan, kun joillakin aloilla vallitsee työvoimapula. Tässä herääkin keskeinen kysymys siitä, miten opinto-ohjaus ja peruskoulun opetusjärjestelyt voivat vastata siihen, että Suomessa on tulevaisuudessa osaavaa ja motivoitunutta työvoimaa eri aloille. Peruskoulun merkitys oppilaiden tulevaisuuden työuran hahmottamisessa voisi tulevaisuudessa olla nykyistä voimakkaampi ja siellä tulisikin käsitellä entistä enemmän työelämään liittyviä kysymyksiä ja liittää opetusta lähemmäksi käytännön elämää. Peruskoulussa tulevaisuuden työntekijä saa useimmiten ensi kosketuksensa työelämään, sillä tet-jakso on todennäköisesti oppilaan ensimmäisiä omakohtaisia kokemuksia työelämästä. Se kuva, jonka saa voi olla ratkaiseva tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huonokin kokemus on tulos. Valtakunnallinen tavoite on, että käytännössä kaikki peruskoulunsa päättäneet saadaan jatko-opintoihin. Enenevä osa hakeutuu lukioihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin ja pieni osa lisäopetukseen. Suoraan työelämään sijoittuu muutama prosentti. Opinto-ohjauksen kannalta kiinnostava kysymys on se, että ohjataanko oppilaita suoraan heidän edellytystensä suuntaisesti vai enemmänkin työelämäsuuntautuneesti eli sinne, missä tulevaisuudessa on töitä.

Uudet peruskoulun opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu 1-9 luokille 16.1.2004. Opetussuunnitelman perusteissa painotetaan entistä enemmän työelämäyhteyksiä ja oppiaineiden liittämistä työelämään. Myös oppimiskäsitys on muuttunut entistä enemmän ympäristöä, yhteiskuntaa ja työelämän vaatimuksia huomioivaksi. Uudessa peruskoulun opetussuunnitelmassa perusopetuksen tehtävänä nähdään kasvatus ja opetus, jossa yksilöllä on mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus. Perusopetuksen tulee antaa mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittämiseen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja, saada valmiuksia jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa. Tärkeänä tehtävänä on myös yhteiskunnallisen jatkuvuuden varmistaminen, kulttuuriperinnön siirtäminen sekä tietojen ja taitojen välittäminen ja kehittäminen.

Näistä lähtökohdista heräsi kiinnostus tutkia oppilaiden käsityksiä työelämäyhteyksien merkityksestä sekä kokemuksia tetistä. Työn ja erityisesti kysymyslomakkeiden kysymyksiä käsiteltiin Tampereen kaupungin tet-toimikunnassa. Työ vastaa toimikunnan ja erityisesti opinto-ohjaajien tarpeeseen selvittää työelämäyhteyksiä ja tet-kokemuksia. Työn on tarkoitus olla apuväline toimikunnalle tet-toiminnan järjestelyjä ja sisältöä mietittäessä. Opinto-ohjaajat saavat myös käytännöllistä tietoa oman työnsä kehittämiseen. Tässä tutkimuksessa käsiteltyjä aiheita on tutkittu myös muissa kunnissa ja oppilaitoksissa. Tet-järjestelyt ovat kestoaltaan ja toteutustavaltaan aina kuntakohtaisia. Ops antaa tähän kyllä perusteet, mutta käytännön järjestelyt muotoutuvat kunnissa. Myös työelämäyhteyksien liittäminen opetukseen ja oppiaineisiin vaihtelee paljon kunnittain, kouluittain ja oppiaineittain. Tämä työn tarkoituksena on antaa kuva tamperelaisten oppilaiden käsityksistä työelämäyhteyksistä sekä tetistä.

2. TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUMINEN JA OPINTO-OHJAUS

2.1. Tet-toiminnan tavoitteet ja toteutus

Käsittelen seuraavaksi hieman opinto-ohjauksen perusteita sen keskeisiä kysymyksiä sekä ohjausproblematiikkaa.

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet vuodelta 1985 määrittelevät työelämään tutustuttamistoiminnan:

Koulun ja ympäröivän yhteiskunnan lähentämisen ja oppilaan uran valinnan helpottamisen takia opetussuunnitelmaan kuuluu työelämään tutustuttaminen. Se on suunniteltavissa kuntakohtaisesti valtakunnallisten oppimäärien puitteissa ottaen huomioon paikkakunnan erityisolosuhteet ja mahdollisuudet. Työelämään tutustuttamisen tulee muodostaa peruskoulun ensimmäiseltä viimeiselle luokalle jatkuva kokonaisuus. Menetelmistä tulee suosia erityisesti koulun ulkopuolella annettavan opetuksen työmuotoja. Jokaisen oppilaan on saatava käytännössä tutustua vähintään kolmeen eri ammattiin yläasteen aikana. (Peruskoulun opinto-ohjaajan opas 1987, 50,51)

Peruskoulun opinto-ohjaajan oppaan (1987, 50,51) mukaan työelämään tutustuminen tapahtuu pääasiassa kolmea toimintamuotoa käyttäen:

- a) oppitunnilla tapahtuva opiskelu, vierailijat tunneilla
- b) tutustumiskäynnit yrityksiin ja laitoksiin
- c) työelämään tutustumispäivät ja –jaksot

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa 2004 sanotaan, että opsiin tulee sisältyä kuvaus, miten yhteistyötä paikallisen työ- ja elinkeinoelämän kanssa toteutetaan koulun toiminnassa. Keskeisen osan muodostavat työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt, eri alojen tiedotusmateriaalien käyttö ja työelämään tutustuminen (TET). Oppiaineiden opetukseen tulee sisällyttää kokonaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen antamat tiedot ja

taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 23)

Oppilaalle tulee järjestää työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammasteista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma työelämään tutustumisen järjestelyistä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 259)

Käytännössä opinto-ohjaaja on koulun tet-vastaava. Myös erilaiset työelämäyhteydet monesti organisoituvat opinto-ohjaajien kautta. Myös vastuu oppiaineiden kytkemisestä esimerkiksi yritysmaailmaan saattaa olla pääasiassa opinto-ohjaajan innokkuuden ja kehittämishalukkuuden harteilla. Opinto-ohjaajilla on myös selkeästi varattu työaika koulun ulkopuolisten kontaktien luomiseen. Yleensä tämä on perjantaipäivä.

Ohjaus nähdään entistä enemmän kaikkia oppilaita koskevana luokkatasosta riippumattomana oikeutena. Ohjauksen sisältö vaihtelee oppilaan iästä ja kehitysasteesta riippuen. Ohjaustyöhön osallistuvat muutkin kuin opinto-ohjaajat, kuten rehtorit, luokanopettajat sekä eri oppiaineiden opettajat. Vuoden 1998 koululainsäädännössä opinto-ohjauksen asema vahvistui säädöksellä. Oikeus oppilaanohjaukseen/opinto-ohjaukseen tuli kaikkiin koulumuotoihin.

Lairion (1997, 5) mukaan opinto-ohjaus on tullut peruskouluun 1970-luvulla osaksi oppilashuollon kehittämistä. Myöhemmin alettiin puhua oppilaanohjauksesta, joka jakaantui kasvatukselliseen, opetukselliseen ja ammatinvalinnan ohjaukseen. Olennaista on huomata, että ohjaustoimintaa ei saisi nähdä vain siihen erikoistuneiden henkilöiden (opo) tehtävänä, vaan sen tulisi kuulua kaikkien koulussa työskentelevien velvollisuuksiin. Myös oppilaanohjauksen tehtävät laajentuivat 80-luvulla voimakkaasti. Ohjaus nähtiin enemmänkin välineenä koko koululaitokselle asetettujen tavoitteiden

saavuttamiseksi. Koulun ja työelämän suhteisiin, koulutuspolitiikkaan ja keskitettyyn ohjaus- ja valintajärjestelmään panostettiin oppilaanohjauksen kautta. Oppilaanohjauksen painottamista perusteltiin mm. ikäluokkien pientymisellä, nuorten työelämään siirtymisen vaikeutumisen ja työelämään tutustumisen merkityksen korostamisella. Myös koko peruskoulun läpi menevää ohjausta korostettiin. Keskeisenä tehtävänä nähtiin myös opinto-ohjaajien yhteydenpito ja viestintä mm. talous- ja elinkeinoelämän sekä oppilaitosten suuntaan. (Lairio 1992, 5-6)

2.2. Oppilaanohjaajan tehtävä peruskoulussa

Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee ennaltaehkäisevän toiminnan lisäksi tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsytymään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 1994, 258)

Myös perusopetuksen uudistamistyöryhmä (2001) on ottanut kantaa siihen, että oppilaanohjauksen tarve on lisääntynyt ja että sillä on tärkeä rooli koulutuksen tuloksellisuutta edistävänä ja syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä.

Päättövaiheessa ohjaus painottuu jatkokoulutus- sekä uravalintavalmiuksien

parantamiseen. Oppilaanohjaukseen katsotaan olennaisesti liittyvän myös työelämään tutustuminen.

Erkki Merimaan (2004, 71-76) mukaan ohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä. Tämä osio painottuu erityisesti peruskoulun alkuvuosiin. Tässä vaiheessa käsitellään esimerkiksi oppilashuollollisia kysymyksiä, sosiaalistumista ja toteutetaan piilo-opetussuunnitelmaa. Ohjauksen toisena tehtävänä on edistää oppilaan opiskelutaitojen kehitystä ja opintojen kulkua. Tällöin käsitellään mm. opiskelutaitojen kehittämistä, ainevalintojen ja oman opinto-ohjelman tekemisen tukemista. Yksilölliset opinto-ohjelmat velvoittavat kaikki opettajan osallistumaan ohjaukseen. Ohjauksen kolmantena tehtävänä on tukea koulutuksen eri vaiheissa koulutus- ja ammattialan valintaprosessia. Erityisesti koostuu nivelvaiheiden ohjaus. Tässä vaiheessa korostuu erityisesti yhteiskunnan koulujärjestelmälle antama säätelytehtävä. Tavoitteena on yhteiskunnan toimivuuden varmistaminen ja syrjäytymisvaaraan puuttuminen.

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa määritellään oppilaanohjauksesta seuraavaa:

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Oppilaalle tulee järjestää pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tulee ohjata ja tukea jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjata käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Oppilaalle tulee järjestää työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma

työelämään tutustumisen järjestelyistä. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 1994, 259)

2.3. Mistä ohjaustarpeen lisääntyminen johtuu?

Oppilaanohjaus 2000 -työryhmän raportin (1998) mukaan ohjauksen tarpeen lisääntymisen syitä ovat:

1. Yhteiskunnalliset muutokset
2. Työelämän muutokset
3. Koulutusjärjestelmän muutokset
4. Opetuksen sisällöllinen uudistaminen
5. Koulutuksen kysyntä.

Käytännössä kansainvälistyminen, työllisyystilanne ja ikärakenteiden muutokset aiheuttavat muutoksia työelämässä, jossa uusi teknologia, osaamis- ja koulutustarpeet laittavat painetta koulutusjärjestelmille. Koulutuslainsäädännöt, koulutustarjonta sekä oppilaitokset kehittyvät ja verkottuvat. Tarvitaan uusia opetussuunnitelmia ja arviointimenetelmiä. Koulutustarve lisääntyy aikuisväestöllä, syrjäytymiseen pitää pystyä puuttumaan ja koulutusta tulee suunnata tarpeiden suuntaisesti.

Em. tekijät eivät tietysti kosketa vain opinto-ohjaajan työtä, mutta ne kuvastavat niitä tekijöitä, joiden ristipaineessa toimitaan. Myös opettajan roolista tulee pikkuhiljaa enemmänkin asiantuntija tai ohjaaja, eikä niinkään perinteinen luokan edessä seisova opettaja.

Opinto-ohjauksen jaoston muistiossa esitetään vaihtoehtoja opettajakoulutuksen ja ohjauksen yhdistämiseksi. Ensimmäisessä vaihtoehdossa opinto-ohjauksellista näkökulmaa liitetään ammatillisen kasvun tukemisen ja HOPS:in prosessimaisen toteutuksen keinoilla. Toisessa vaihtoehdossa oppilaan- ja opinto-ohjauksen perustaa ja jäsentymistä käsiteltäisiin osana opettajan

pedagogisia opintoja. Kolmannessa vaihtoehdossa kasvatustieteen ja aikuiskasvatuksen opiskelijoille ohjauksen perusteita esittelevä luento voisi olla kytkettynä elämäkulun teemaan. Neljännessä vaihtoehdossa voisi olla tarjolla ohjaukseen liittyviä erillisiä opintoja tai sitten valinnaisena ohjauksen perusopinnot. (Opinto-ohjauksen jaoksen muistio; Valtakunnallinen opettajakoulutuksen ja kasvatustieteiden tutkintojen kehittämisprojekti.)

Ohjauksellisen ajattelun ja työelämäyhteyksien kytkeminen on tietysti sikälikin mielenkiintoista, että opettajan pedagogisia opintoja työn ohessa suorittavalla nämä kysymykset nousevat esiin varsin usein käytännön työelämässä. Varsinkin ammatillisella puolella opettajat eivät useinkaan ole niin sidoksissa tai yksipuolisesti koulu(tus)maailman tuotteita. Monella on kokemusta ns. oikeista töistä, joiden antia voidaan hyödyntää opetustyössä. Lähtökohta on erilainen verrattuna peruskoulun opettajiin tai opinto-ohjaajiin.

Kun lukee perusopetuksen 80-luvun opinto-ohjauksen järjestämisen perusteita ja opetussuunnitelman perusteita 2004, niin samantyyppiset seikat nousevat esiin edelleen. Ollaan huolestuneita pätevän työvoiman saannista, työllisyydestä jne. Onko sitten niin, että ohjaus ei ole toiminut ja saavuttanut tavoitteitaan vai siitä, että ko. kysymykset ovat vain entistä korostuneemmin esillä. Ehkä keskeisin ero vanhan ja uuden välillä on se, että entistä enemmän korostetaan yksittäisten opettajien ohjausvelvollisuutta ja oppiaineiden liittämistä ympäröivään maailmaan.

Oppiaineiden liittäminen käytäntöön vaihtelee valtavasti. Valtakunnallinen opetussuunnitelmien perusteet antavat raamit kaikkeen opetukseen. Kuntakohtainen ops määrittelee ja tarkentaa valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Koulukohtaisessa opsissa tarkennetaan opetuksen käytäntöjä ja järjestelyjä sekä määritellään koulun toimintakulttuuria ja arvoja. Oppiaineen kehittäminen riippuu lopulta siitä, onko yksittäisellä opettajalla halukkuutta muuttaa opetustaan. Tähän on vaikea sinänsä puuttua. Käsitteitä

oppiaineiden ja käytännön tai työelämän suhteista on monenlaisia. Puhutaan kuitenkin yleissivistävästä koulutuksesta. Periaatteessa esimerkiksi opetussuunnitelman perusteissa mainitut aihekokonaisuudet ovat normitekstiä, joka velvoittaa toteuttamaan annettuja linjauksia. Aihekokonaisuuksien sisällöt ja ratkaisut ovat kuitenkin koulukohtaisen opsien mukaisia. Se, miten ja mitä painotetaan, riippuu tietysti koulun omasta opsista ja siitä, ketkä sitä rakentavat.

Ohjauksikäsitteen kanssa pitää olla tarkkana. Opinto-ohjaajat haluavat rajata sen niin, että ammatillinen ja koulutuksellinen ohjaus on heidän tehtävänsä. Opettajan ohjaus tehtävä liittyy paremminkin yleisten yhteiskunnallisten (käytöstavat, kommunikointi, sosiaalisuus, yritteliäisyys jne.) valmiuksien antamiseen.

Myös peruskoulun jälkeisissä opinnoissa eli ammatillisessa koulutuksessa ja toisen asteen koulutuksessa on painetta entistä enemmän yhdistää opetusta ja työelämää.

Koulutuksen ja työelämän yhteyden tiivistäminen on ollut polttopisteessä vuosikymmenet. Koulutusjärjestelmä on yleensä reagoinut volyyymilla talouden ja työllisyyden muutoksiin: taantuma- ja lama-aikoina koulutuspaikkoja on lisätty ja koulutusaikoja pidentetty. Vastaavasti talouden kasvaessa ja työvoimapulan uhatessa koulutusaikoja on pyritty yhdentämään ja koulutusta tehostamaan. Tutkintojen perusteena ovat muodolliset kvalifikaatiot, joiden oletetaan vallitsevan ja olevan päteviä työmarkkinoilla. Tutkinnoille oletetaan löytyvän vastaavat ammatit ja pätevyysvaatimukset työmarkkinoilta. Pätevyys työmarkkinoilla näyttäytyy kuitenkin tosiasiallisena pätevyytensä, jonka laajentuneita ulottuvuuksia ei voida oppia kouluissa. Myös vastaavuusongelmat ovat lisääntyneet, ja se vaikeuttaa toimivien ratkaisujen löytämistä.

Ammatillisten tutkintojen työelämäkytkentöjä vahvistettiin 2000-luvun vaihteessa sisällyttämällä vähintään puolen vuoden mittainen työssäoppimisjakso kaikkiin tutkintoihin. Samanaikaisesti kaikista tutkinnoista tehtiin kolmivuotisia. Onnistunut työssäoppiminen kuitenkin edellyttää, että työpaikoilla aidosti sitoudutaan toiminnan tavoitteisiin. Viime vuosien aikana oppilaitokset ovat voimakkaasti rakentaneet työelämäyhteyksiä. Yliopistojen ja elinkeinoelämän välisen yhteistyön onkin katsottu eri kansainvälisissä arvioinneissa olevan yksi Suomen

hyvän kilpailukyvyn päätekijöitä. (Lehikoinen & Saarniaho & Suikkanen 2002, 13-16)

2.4. Oppimiskäsitys ja oppimisympäristöt

Vuoden 2004 opetussuunnitelman perusteisiin kirjattu oppimiskäsitys ei virallisesti sitoudu mihinkään yksittäiseen oppimisen teoriaan. Uuden opsin mukainen oppimiskäsitys pohjautuu laajasti jaettuun nykyaikajatteluun nostamalla esiin niitä oppimisen piirteitä, jotka kokeilutyössä ja tutkimuksessa ja käytännössä nousseet esiin.

Tärkeää on huomioida seuraava toteamus:

"Oppimisen luonne muuttuu eri aikakausina tai erilaisten kulttuuristen ehtojen vallitessa. Teknologinen ja sosiaalinen kehitys vaikuttavat toisaalta tiedon ja osaamisen tarpeisiin ja toisaalta niihin tapoihin, joiden välityksellä saamme tietoja ja taitoja" (Säljö 2001).

Tieteelliseen nykynäkemykseen perustuva konstruktivistinen oppimisprosessi johtaa joustavaan ja oppijan valmiuksia painottavan opetuksen korostamiseen. Tampereella on pedagogisia ratkaisuja miettinyt työryhmä, joka on käsitellyt mm. seuraavaa aihetta "Miksi jotkut häiriköiksi leimatut nuoret saattavat olla virkeitä ja rohkeita tulevissa ammateissaan työelämässä. Mikä virittäisi heidät ja rohkaisisi yrittämään jo kouluvuosien aikana?"

Oppimiskäsityksistä on kirjoitettu lukemattomia artikkeleita ja kirjoja.

Oppimiskäsitykset vaihtelevat kuitenkin aikakauden mukaan.

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jossa oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi tietojen ja taitojen rakennusprosessiksi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Oppiminen tapahtuu tavoitteellisena opiskeluna erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, opettajan ohjauksessa sekä vuorovaikutuksessa opettajan ja vertaisryhmän kanssa. Opittavana on uuden tiedon ja uusien taitojen

lisäksi oppimis- ja työskentelytavat, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä. (Opetussuunnitelman perusteet 2004, 16)

Käytännössä peruskoulun oppimiskäsitys noudattelee konstruktivistista mallia. Ajatuksena on, että oppiminen on seurausta oppilaan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa aiempien tietorakenteiden pohjalta käsitellään ja tulkitaan opittavaa ainesta. Oppiminen siis riippuu aiemmin rakentuneista tiedoista, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista. Oppiminen on päämääräsuuntautunutta ja aktiivista toimintaa. Oppimistapana voi olla ryhmätyöskentely tai itsenäinen työskentely. Oppiminen on kuitenkin tilannesidonnaista, joten oppimisympäristön monipuolisuudella on merkitystä.

Myös Erkki Merimaa (2004) käsittelee oppimiskäsitystä kirjoituksissaan. Uudessa opetussuunnitelmauudistuksessa painotetaan entistä enemmän sosiokonstruktivistista oppimisnäkemystä. Näin ajateltuna opetusta tulisi järjestää siten, että se suuntaisi oppilaiden toimintaa kohti päättelyä, ymmärtämistä ja tiedon soveltamista sosiaalisessa kontekstissa. Nämähän ovat juuri niitä oppimisen ja toiminnanmuotoja, joita tarvitaan esimerkiksi työelämässä nykyaikana. Enää ei ole sellaisia töitä, joita pystyi tekemään yksin sen kummemmin kokonaisuutta tai muiden tehtäviä ymmärtämättä.

Hyvin yleisesti hyväksytty näkemys, joka on noussut oppimisen ja oppimisympäristöjen tutkimuksesta, korostaa tarvetta lähentää koulun oppimisympäristöä sen ulkopuolisiin työskentelyn ja toiminnan ympäristöihin.

Perinteisesti koulun ovat järjestäneet tutustumiskäyntejä erilaisiin koulun ulkopuolisiin paikkoihin. Näinkin yksinkertainen menetelmä voi lisätä opiskelun autenttisuutta, jos tutustumisen kohteet liittyvät luontevasti siihen, mitä juuri sillä hetkellä koulussa ollaan opiskelemassa. Samantapainen vaikutus saadaan aikaan sillä, että opiskelussa käsiteltävät materiaalit otetaan todellisista ajankohtaisista aineistoista. (Uudistuva perusopetus 2004, 60)

2.5 Koulun ja ympäröivän yhteiskunnan vuorovaikutusta lisätään aihekokonaisuuksissa

Kaiken koulutyöskentelyn tavoitteena on luoda yksilölle hyvän elämän edellytyksiä sekä liittää hänet yhteiskuntaan mm. valmentamalla häntä perusopetuksen jälkeiseen aikaan. Kasvatuksen yleistavoitteena tuleekin olla yksilön psyykkisen ja fyysisen kapasiteetin kehittäminen siten, että yksilöt pystyvät mahdollisimman täysipainoisesti osallistumaan ja vaikuttamaan eri yhteisöjen toimintoihin. Oppimista on monenlaista. Opimme kävelemään, puhumaan, ajamaan polkupyörää, pelkäämään vihaista koiraa, puhumaan vieraita kieliä, ratkaisemaan ongelmia jne. Yhteistä oppimisen eri muodoille on, että ne kytkeytyvät ihmisen toimintaan, auttavat meitä orientoitumaan, sopeutumaan, kehittymään, ratkaisemaan ongelmia, vastaamaan haasteisiin. (Oiva Ikonen 2000,

http://www.cec.jyu.fi/julkaisut/erityiskasvatus/erika/1_2000.htm)

Koulua ympäröivä yhteiskunta on muuttunut suuresti edellisen opetussuunnitelmauudistuksen jälkeen. Muuttuva yhteiskunta ja työelämä edellyttävät yhä monipuolisempaa tiedonhankinta- ja hallintataitoja, osallistumis- ja vuorovaikutustaitoja sekä kokonaisuuksien hallintaa. (Aslak Lindström, Opetushallitus 2004)

Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma sisältää 7 aihekokonaisuutta. Opetuksen eheyttäminen ja tiiviimpi vuorovaikutus ympäröivään yhteiskuntaan ovat uuden opsin keskeisiä haasteita. Uudet painotukset konkretisoituvat aihekokonaisuuksissa. Kuntakohtaisia opseja laadittaessa aihekokonaisuudet tulee sisällyttää yhteisiin ja valinnaisiin oppiaineisiin sekä yhteisiin tapahtumiin ja niiden tulee näkyä koko koulun toimintakulttuurissa. Aihekokonaisuudet ovat käytännössä normitekstiä, joka pitää huomioida opetuksessa.

Tämän tutkimuksen kannalta keskeisin aihekokonaisuus on "Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys". Sen tavoitteina oppilas oppii:

- ymmärtämään koulu yhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitystä, toimintaa ja tarpeita yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta.
  - muodostamaan oman kriittisen mielipiteen erilaista asiantuntijuutta hyödyntäen.
  - osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja oppii ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta omassa koulu yhteisössä ja paikallisyhteisössä
  - kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia, epävarmuutta ja ristiriitoja sekä toimimaan yritteliäästi ja aloitteellisesti.
  - toimimaan innovatiivisesti ja pitkäjänteisesti päämäärän saavuttamiseksi sekä arvioimaan omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia.
  - tuntemaan työelämää ja yritystoimintaa sekä ymmärtämään näiden merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle.
- (Aihekokonaisuudet perusopetuksen opetussuunnitelmassa 2004, 66-68)

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1. Tutkimuskohde ja tiedonkeruu

Tutkimuksen suunnittelu aloitettiin keväällä 2004. Kevään aikana tutustuin erilaiseen lähdemateriaaliin ja haastattelin opinto-ohjaajia. Kysymyslomake oli lopullisessa muodossaan huhtikuun puolivälissä. Kysymyksien laadinnassa käytin apuna neljää opinto-ohjaajaa, jotta kysymys- ja tutkimuksenasettelu olisi käytännönläheinen ja palvelisi myös käytännön työtä. Esittelin myös tet-toimikunnassa sisältöä. Tein koekyselyn lomakkeella huhtikuun alussa Pynnikin koululla. Opinto-ohjaaja hoiti jakelun omalla oppitunnillaan. Vastanneita oli 15. Tämän jälkeen tein muutamia, lähinnä asetteluun ja ulkoasuun liittyviä muutoksia.

Lomake on puolistrukturoitu. Ajatuksena oli, että strukturoiduilla (ympyröi) kysymyksillä saataisiin ainakin jonkinlaisia vastauksia myös niiltä, jotka eivät halua tai jaksa paljon kirjoitella. Avoimilla pyrittiin tietysti saamaan tarkempaa

kuvausta omakohtaisista kokemuksista aihepiiriin liittyen. Olennaista tietoa avoimissa kysymyksissä olisi myös se, minkälaisia toiveita oppilailla on esimerkiksi opetukseen tai tutustumisten sisältöön liittyen. Kysely laitettiin opinto-ohjaajille toukokuun alussa ja palautuspäivä oli lukuvuoden loppuun mennessä.

Kysely lähetettiin 2 koululle. Kämmenniemen koulu on yhtenäiskoulu, joka sijaitsee n. 35 km. päässä Tampereen keskustasta. Kämmenniemen koulussa 9-luokkia oli 5 ja oppilaita 117, kyselyyn vastasi 102 oppilasta. Käytännössä lähes kaikki 9-luokkalaiset vastasivat kyselyyn. Kysely suoritettiin opinto-ohjauksen tunnilla.

Sampolan koulu on yläasteen (nyk. 7-9 vuosiluokkien koulu) koulu lähes Tampereen keskustassa. Sampolassa on yhteensä 10 yhdeksättä luokkaa ja kaksi opinto-ohjajaa. 9-luokkalaisia oli yhteensä n. 300. Sampolan kohdalla päädyin siihen, että kysely tehdään joka toiselle 9-luokalle, koska oppilasmäärä oli kaikkiaan hieman yli 300 ja se olisi ollut tähän työhön liian suuri määrä. Käytännössä toinen opinto-ohjaaja jakoi lomakkeen a, d, f -luokille ja toinen c, h, i -luokille. Käytännössä siis 60 % Sampolan 9-luokista tuli mukaan kyselyyn. Vastauksia tuli yhteensä 108 kappaletta.

Opinto-ohjaajien mukaan oppilaita oli kyselypäivinä jonkin verran sairaina. Myöskään kaikki oppilaat eivät vastanneet kyselyyn.

Koulujen sijainnista riippuen voidaan tarkastella, onko koulujen välillä eroa tet-paikkoihin sijoittumisessa ja myös sitä, miten tet on koettu. Kämmenniemen koulu on isohko reilun 300 oppilaan koulu, jota kuitenkin sijaintinsa vuoksi voisi pitää kylä tai maalaiskouluna. Sampolan koulu taas on ison n.800 oppilaan koulu keskustassa, jossa on myös paljon maahanmuuttajia

Työelämäyhteyksiin ja opetukseen liittyviä kysymyksiä oli yhteensä 28. Näistä 12 oli strukturoituja ns. vaihtoehtovastauksia. 14 kysymyksen kohdalla oli annetun vaihtoehdon jälkeen tarkentava avoin kohta, johon saattoi lisätä ajatuksiaan, ehdotuksiaan ja kokemuksiaan. Yksi kysymyksistä oli monivalintainen. Siinä sai kysymykseen liittyen valita haluamansa määrän oppiaineita. Joukossa oli yksi täysin avoin kysymys "minkälaisia tutustumispaikkoja pitäisi olla"

Työelämään tutustumiseen liittyviä kysymyksiä oli yhteensä myöskin 28. Näistä 12 oli strukturoituja vaihtoehtovastauksia. 13 kysymyksen kohdalla oli annetun vaihtoehdon jälkeen tarkentava avoin kysymys, johon saattoi lisätä ajatuksiaan, ehdotuksiaan ja kokemuksiaan. Täysin avoimia kysymyksiä oli 3. Kaikki lomakkeet numeroitiin juoksevasti ja avoimien kysymysten edessä olevat numerot tarkoittavat lomakkeen numeroa, josta kommentti on kirjattu.

Strukturoiduissa kysymyksissä käytettiin 5 portaista asteikkoa (1=täysin eri mieltä, 2=eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä). Asteikko on sama, jota käytettiin opetushallituksen opinto-ohjauksen valtakunnallista tilaa selvittävässä raportissa. Asteikko tuntui soveliaammalta myös tämän tutkimuksen kysymysten asetteluun. Asteikon perusteella voidaan laskea, kumpaan "päähän" asteikkoa oppilaiden antamat vastaukset sijoittuvat. Näin saadaan helpohkolla laskutoimituksellakin selville esimerkiksi se, onko suhtautuminen työelämän ja oppiaineiden liittäminen toisiinsa järkevää oppilaiden mielestä. Jos taas eos vastauksia tulee paljon, niin silloin voisi päätellä, että kysymykset eivät ehkä ole olleet tarpeeksi ymmärrettäviä tai sitten oppilaan tilanne ja ajatukset ovat sen verran käymistilassa, että oppilas ei todellakaan osaa vielä vastata. Jakauman sijoittuminen keskivaiheille puolestaan kuvastaisi, että oppilaille ei ole kovin voimakkaita mielipiteitä suuntaan tai toiseen.

3.2. Vastausten käsittely

Kaikkiaan oppilailta tulleita vastauksia oli 210 kappaletta. Käytännössä lähes kaikki otokseen valitut oppilaat ovat vastanneet. Kun kysymyksiä oli yhteensä 56 kappaletta ja vastanneita 210 kappaletta, niin vastauksia on yhteensä 12 180 kappaletta. Tarkoituksena oli alunperin käsitellä koko aineisto tilastollisesti sekä laadullisesti. Koska olen vaihtanut työpaikkaa enkä voi enää käyttää työaika tutkimukseen, koko aineiston läpikäynti ei ole mahdollista. Joudun siis ottamaan otoksen otoksesta. Käytännössä jouduin rajamaan aineiston niin, että otan molemmista kouluista käsittelyyn joka neljännen vastauksen. Lomakkeet eivät ole missään erityisessä järjestyksessä, paitsi tietysti kouluittain. Palautetut lomakkeet lienevät kuitenkin koottu luokittain, joten ensimmäisenä kasassa saattaa olla esimerkiksi 9a, 9 b jne. luokat. Tätä en ole kysynyt, koska alunperin oli tarkoitus käydä läpi koko aineisto ja myöskään luokkakohtaisia eroja ei ollut tarkoitus selvittää. Vaikka otokseen otetaankin joka neljäs vastaus, niin joka tapauksessa otokseen tulee valittua jokaiselta luokalta useampi vastaus, koska tyypillisimmin luokalla on n. 24-28 oppilasta, joten joka 4. valitusta keskimäärin 4-5 otosta osuu samalle luokalle.

Ennen otantaa kaikki lomakkeet numeroitiin juoksevilla numerolla. Tämän jälkeen tehtiin otos. Tutkimuksen tuloksissa (liitteet) avoimien vastauksien edessä olevat numerot tarkoittavat otokseen sattuneen lomakkeen numerointia. Näin on helpompi tarvittaessa tarkistaa kommenttien oikeellisuus ja niihin on myös helpompi tarvittaessa palata.

Koska tilastollista spss- tai muuta ohjelmaa ei ole helposti saatavilla päädyin tekemään kyselyn purkua varten excel-pohjan, johon syötetään annettujen vastauksien frekvenssit. Osa lomakkeessa olleista kysymyksistä on "koodausta" varten luokiteltu ryhmiin, jos se on ollut kokonaisuuden kannalta järkevää.

Frekvensseistä muodostuneet jakaumat kuvaavat oppilaiden käsityksiä tutkituista aiheista.

Strukturoituihin kysymyksiin liittyviä avoimia kysymyksiä oli paljon. Näitä ei ollut järkevää ruveta luokittelemaan, koska vastaukset olivat hyvin erilaisia. Näitä vastauksia on käsitelty kuvailemalla tyypillisimpiä vastauksia ja käyttämällä suoria lainauksia oppilaiden vastauksista. Toimialaluokitus on otettu tilastokeskuksen käyttämästä luokittelusta.

Kämmenniemen koululta otokseen tuli 24 lomaketta.

Sampolan koululta otokseen tuli 27 lomaketta eli yhteensä otoksessa on siis 51 lomaketta.

Yksityiskohtaisemmat tulokset tehdystä kyselystä ovat luettavissa tämän työn liitteissä.

4. KYSELYN TULOKSET

4.1. Kokemukset työelämäyhteyksistä eri oppiaineissa 7- 9 -luokilla

Kämmenniemessä noin puolet vastaajista muisti olleensa jonkinlaisella opintokäynnillä 7-luokalla. Sampolassa puolestaan lähes kaikki vastasivat, että mitään erityistä työelämä ja oppitunteja yhdistävää opinto/yrittäjäkäyntiä ei ole ollut. Koska suurin osa vastasi ”ei”, niin ei tietenkään voinut vastata mitään seuraavaankaan kysymykseen (missä kävitte). Myös ”millä oppitunnilla” oli luonnollisesti tyhjä, koska ensimmäisen kysymyksen kielteinen vastaus poissulki 2 seuraavaa.

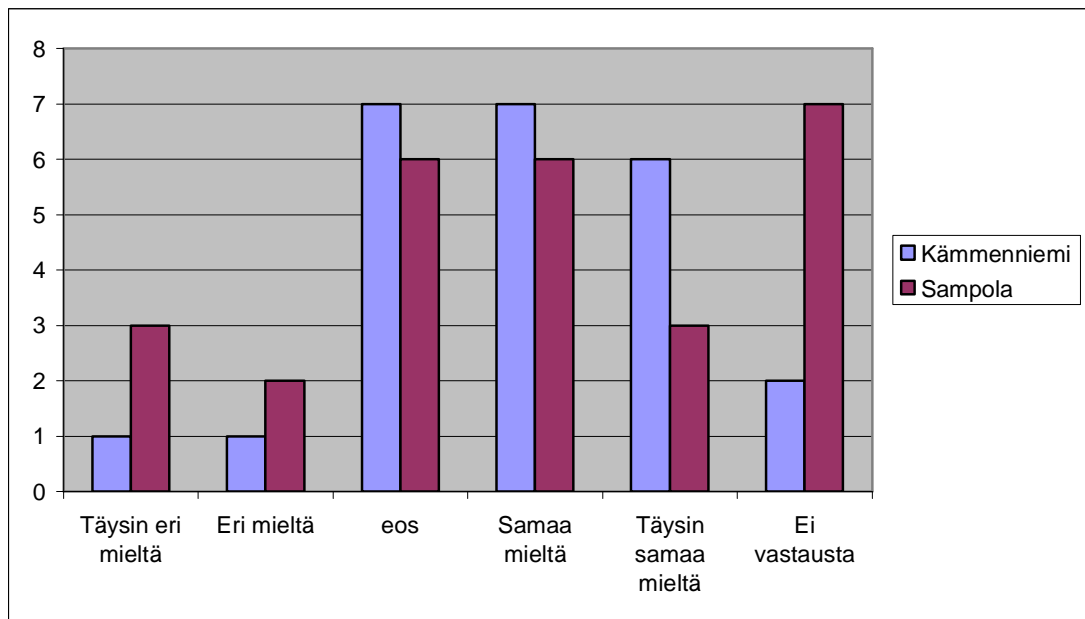
Osa ei-vastauksista mennee muistamattomuuden syyksi. Voihan olla, että jonkinlaisia käyntejä olisi ollutkin, mutta niitä ei muisteta tai sitten niitä ei osata liittää esimerkiksi yritystutustumiseksi.

Myös em. kysymykset 8-luokan kohdalla olivat suunnilleen samanlaisia. Kämmenniemessä noin puolet ilmoitti käyneensä jonkinlaisella tutustumisreissulla. Sampolassa puolestaan vain muutama.

9-luokan kohdalla varsinkin Kämmenniemen kohdalla yli puolet ilmoitti tutustumisia tai opintokäyntejä olleen. Sampolassa puolestaan suurin osa ei muistanut, että tällaisia tutustumisia olisi ollut. Tyypillisimpiä tutustumispaikkoja olivat oppilaitokset, taksvärkki, kaupat ja erilaiset näyttelyt.

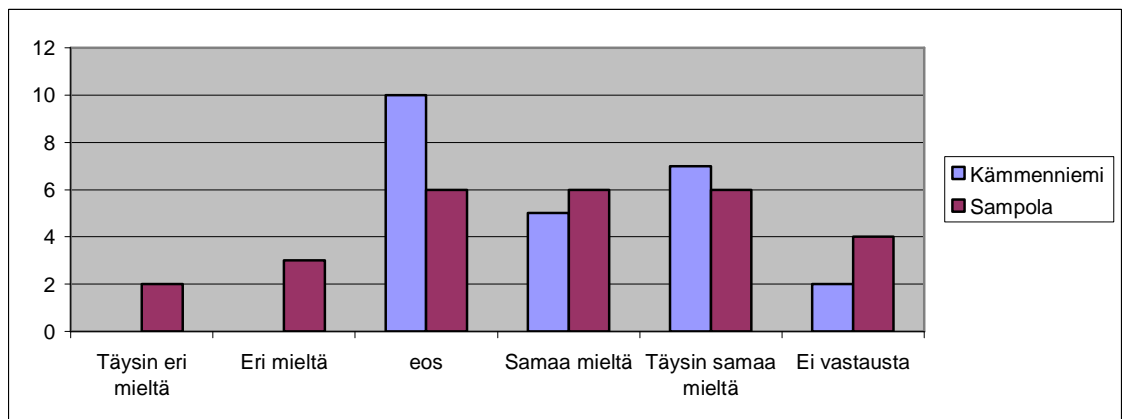
Koska suurin osa vastasi, että käyntejä ei ole ollut, niin myöskään ”millä oppitunnilla” –kysymykseen ei tullut juuri vastauksia. Tulokset ovat sikäli erikoisia, että oletan kuitenkin erilaisia tutustumisia olleen enemmänkin. Voi olla, että oppilaat eivät muista käyntejä, ne ovat olleet muissa yhteyksissä tai niistä on ehkä puhuttu eri käsitteillä. Oppilaat eivät ehkä osaa yhdistää esimerkiksi Sokoksella käyntiä koulun ja työelämän liittämiseen.

Seuraavan ryhmänä on joukko strukturoituja kysymyksiä. ”Käynnit olivat mielestäni hyödyllisiä” –väitteeseen suhtauduttiin yleensä myönteisesti.

Kuvio1. Käynnit olivat mielestäni hyödyllisiä.

”Tutustumisia pitäisi olla enemmän” –väitteeseen suhtauduttiin myös positiivisesti. Kämenniemessä tosin lähes puolet vastasi eos.

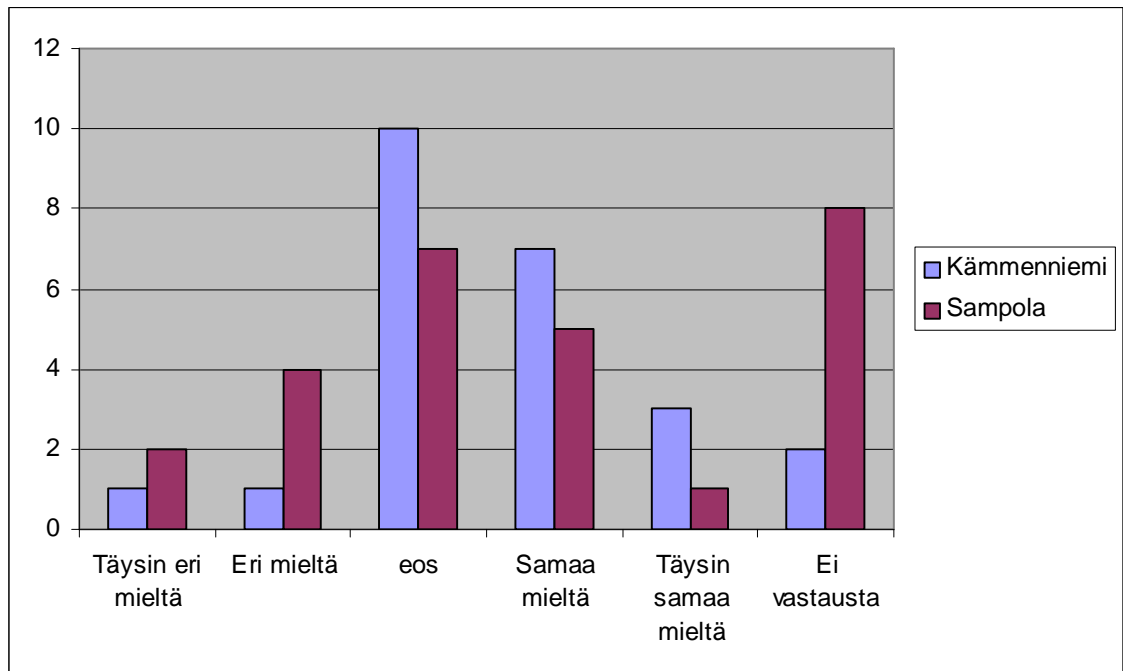

Kuvio 2. Tutustumisia pitäisi olla enemmän

”Käynnit antoivat lisätietoa eri ammattialoista”. Kämenniemessä noin kolmannes vastaajista vastasi ”en osaa sanoa” ja muutama oppilas ei vastannut ollenkaan. Ne jotka olivat vastanneet näkivät erilaisten tutustumiskäyntien

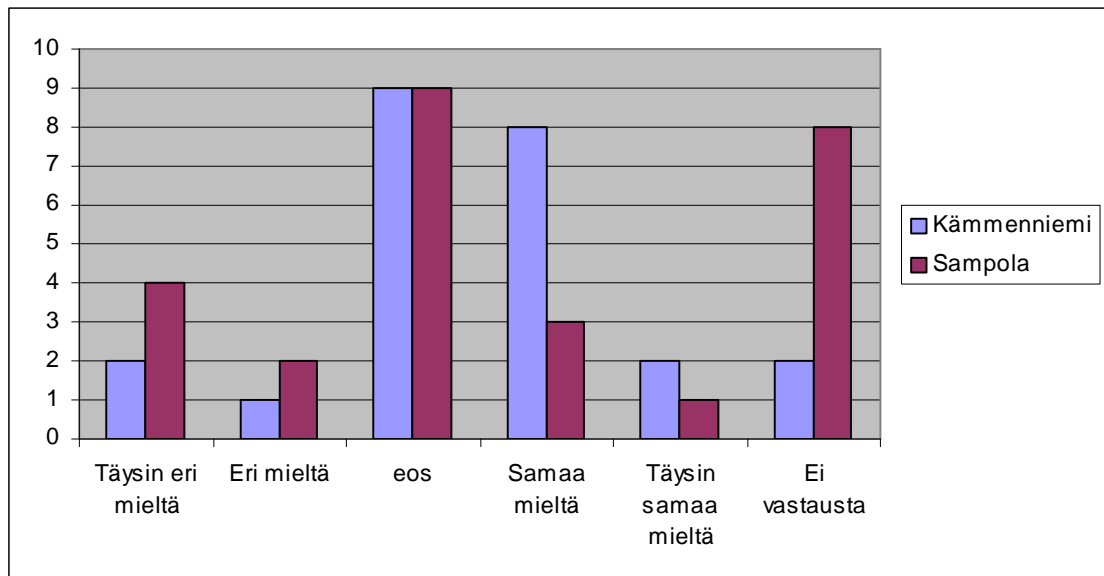

olevan hyödyllisiä. Sampolassa noin puolet oli kokivat käynnit antoisina ja puolet turhina. Sampolassa noin kolmannes oli jättänyt vastaamatta kokonaan.

Kuvio 3. Käynnit antoivat lisätietoa eri ammattialoista.

”Käynnit antoivat lisätietoa työntekemisen vaatimuksissa” –kysymyksessä molemmissa kouluissa noin kolmannes ei osannut vastata. Sampolassa myös vastaamatta jättäneitä oli n. kolmannes. Kämenniemessä kokemukset olivat hieman myönteisempiä. Em. kysymyksissä pitää huomioida se, että jos oppilaat vastasivat, että tutustumiskäyntejä ei juuri ole ollut –tai niitä ei ainakaan muisteta, niin on tietysti vaikea vastata muihinkaan kysymyksiin.

Kuvio 4. Käynnit antoivat lisätietoa työntekemisen vaatimuksissa.

4.2. Oppiaineiden ja oppisisältöjen liittäminen työelämään

Kysymykseen ”missä aineissa oppiaineita oli liitetty työelämään”

Kämenniemessä eniten vastauksia saivat opinto-ohjaus, äidinkieli, käsityö, historia ja yhteiskuntaoppi. Sampolassa puolestaan historia- ja yhteiskuntaoppi, kotitalous ja opinto-ohjaus. Opinto-ohjauksella sekä historialla ja yhteiskuntaopissa näyttäisi molemmissa kouluissa olevan ”luontaista” taipumusta liittää enemmän ympäröivään työelämään. Muuta oppiaineet saivat molemmissa kouluissa tasaisesti muutamia mainintoja. Tässä vaikuttaa tietysti se, miten innokkaita opettaja(t) ovat oppiaineensa liittämisestä esimerkiksi jonkin elinkeinon tai yrityksen toimintaa. Vaikka tällaisia kytköksiä olisikin, niin pedagogiset ratkaisut eivät välttämättä näy oppilaan silmissä miltään ympäröivän maailman ja oppiaineen toisiinsa liittämiseltä, vaikka se sitä todellisuudessa olisikin.

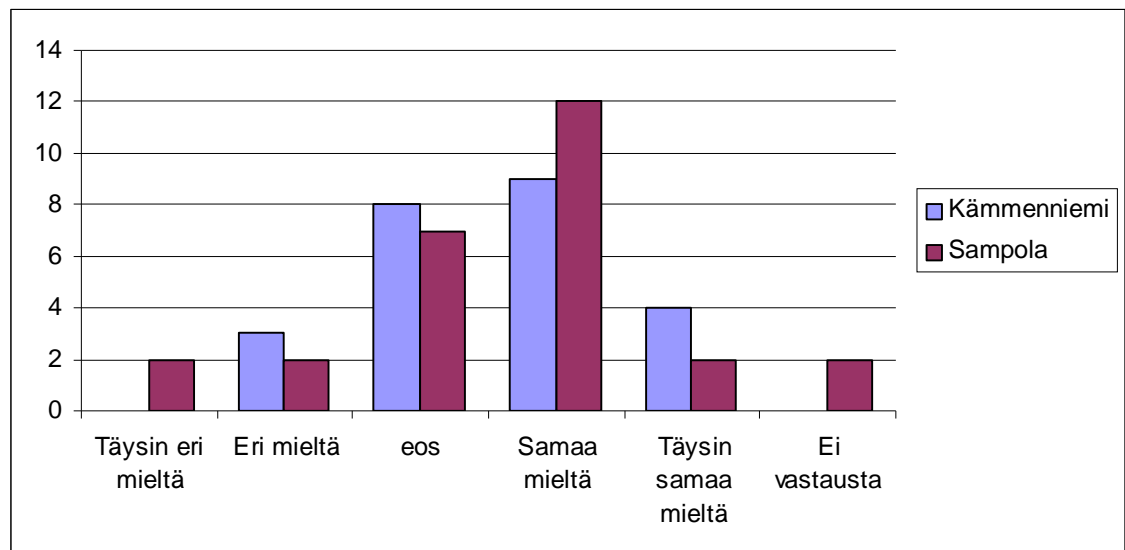
Kysymykseen ”miten ja mitä aiheita oppitunneilla käsiteltiin” saatiin avoimia vastauksia yhteensä 21, jotka ovat hyvin vaihtelevia ja samalla osoittavat, että aiheita voidaan käsitellä hyvin eri tavalla. Tässä on myös kysymyksen asettelu

ja vastaamisen ongelma. Kuinka moni oppilas muistaa tai tulkitsee esimerkiksi mainoksen teon kuvaamataidon tunnilla yritys/työelämän kytkemiseksi opetettavaan aineeseen?

Molemmissa kouluissa tyypillisimpiä toimintatapoja olivat ryhmätyöt, keskustelut, aineiden kirjoittaminen ja erilaiset tutustumiskäynnit.

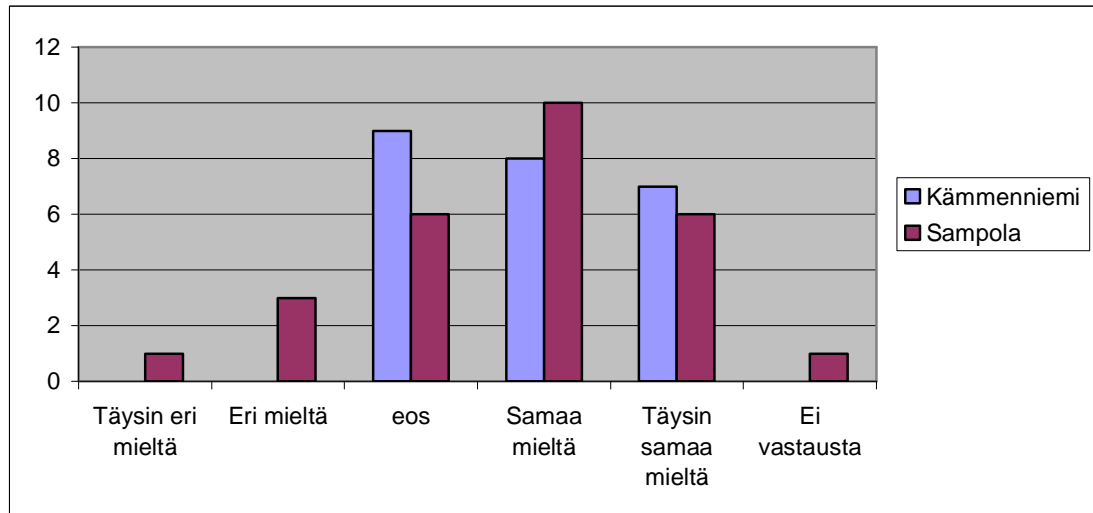
Oppilaiden mielipiteitä oppiaineiden ja työelämän toisiinsa liittämistä kartoitettiin strukturoitujen väittämien avulla:

”Oppiaineiden liittäminen työelämään on mielestäni tärkeää” –väitteeseen suhtauduttiin molemmissa kouluissa pääsääntöisesti varsin myönteisesti. Suurin osa vastauksista sijoittui asteikolla 4 ja 5 vaihtoehtoihin (samaa mieltä, täysin samaa mieltä). Huomattavaa on että noin kolmannes molemmissa koulussa ei osannut vastata kysymykseen (eos).

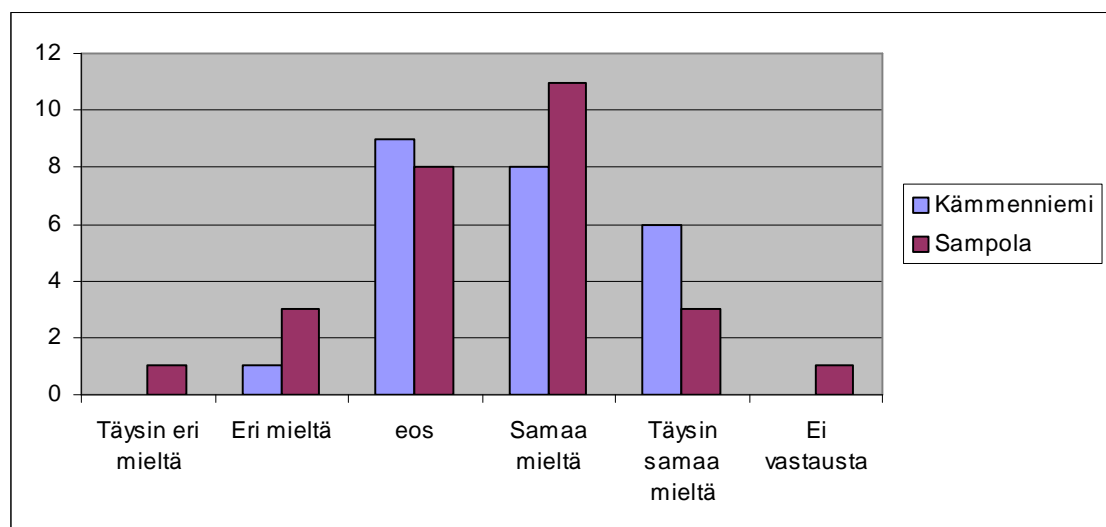
Kuvio 5. Oppiaineiden liittäminen työelämään on mielestäni tärkeää.

”Oppitunneilla pitäisi mennä enemmän tutustumiskäynneille yrityksiin ja muihin työpaikkoihin” –väitteeseen suhtauduttiin myös myönteisesti. Myös tässä kysymyksessä noin viidennes ei osannut sanoa mitään (eos).

Kuvio 6. Oppitunneilla pitäisi mennä enemmän tutustumiskäynneille yrityksiin ja muihin työpaikkoihin.

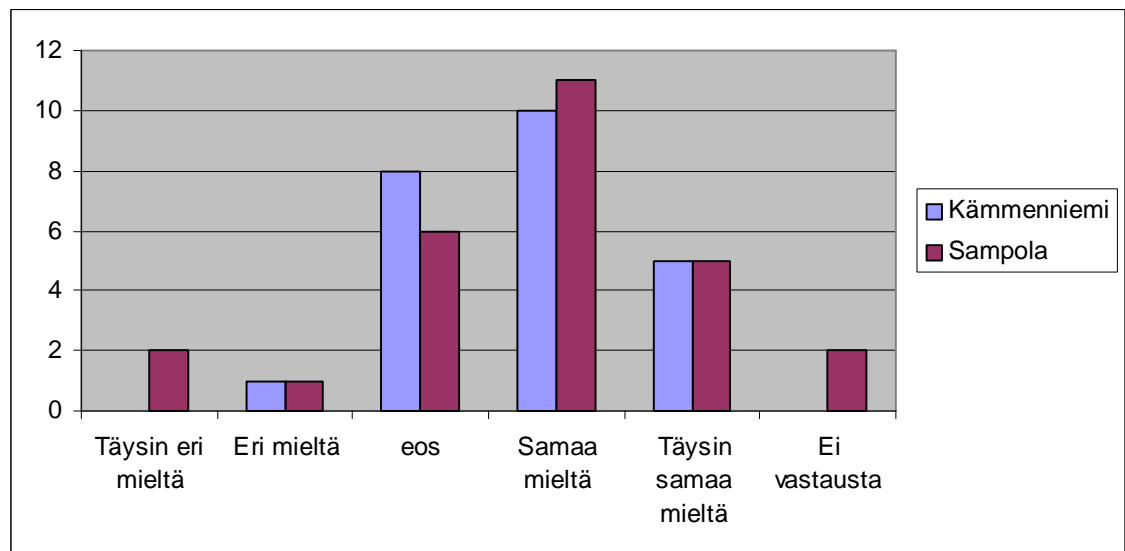
”Opintokäyntejä voi hyödyntää opetuksessa ” –väitteeseen vastattiin yleisesti myönteisesti, joskin tässäkin eos vastausten osuus oli molemmissa kouluissa noin kolmannes.

Kuvio 7. Opintokäyntejä voi hyödyntää opetuksessa

Edellistä kysymystä tarkentavaan avoimeen kysymykseen ”miten opintokäyntejä voi hyödyntää opetuksessa” tuli vain 13 mainintaa. Vastaukset olivat vaihtelevia. Kysymys saattoi olla hankala vastata.

Seuraavana oli taas vuorossa strukturoitu väite ”oppitunneilla pitäisi olla enemmän ihmisiä kertomassa eri ammattialoista”. Molemmissa kouluissa oppilaat olivat pääsääntöisesti samaa mieltä eli toivetta eri ammattialojen esittelyyn oli havaittavissa.

Kuvio 8. Oppitunneilla pitäisi olla enemmän ihmisiä kertomassa eri ammattialoista

Edellistä tarkentavassa ”minkä alan ihmisiä oppitunneilla tulisi olla”, eniten mainintoja sai ”kaikenlaisten” alojen edustajia toivottaisiin oppitunneille. Oppilaita ehkä kiinnostavat monenlaiset alat ja varsinkin sellaiset, joista ei ole lähipiirissä esimerkkejä ja joista ei muuten ole tietoa. Jos ammatinvalinta ei ole vielä kovin vahvalla pohjalla on tietysti vaikea nimetä mitään tiettyä alaa tai ammattia.

Seuraava kysymys ”miten työelämäyhteyksiä voisi parantaa ko. aineissa” oli turha. Siihen tuli vain muutama maininta. Kysymys oli todennäköisesti liian vaikea ja sopisi ehkä paremmin kysyttäväksi opettajilta.

Molemmissa kouluissa suurin osa oppilaista koki, että työelämä ei ole näyttäytynyt koulun toiminnassa erityisemmin. Muutamia mainintoja tuli erilaisista esitelmistä.

”Mitä opettaja voisi tehdä työelämäyhteyksien eteen” oli ehkäpä liian vaikea kysymys. Avoimia vastauksia tuli yhteensä vain 9 ja ne olivat varsin yleisluontoisia.

”Mitä oppilaat voisivat / haluaisivat tehdä” –kysymyksen tuli vain 4 vastausta. Ehkä tämäkin kysymys koettiin vaikeana tai sitten siihen ei oikein ollut hyviä ideoita.

4.3. Tet ja opetus

Tampereella työelämään tutustuminen on mahdollista jaksottaa 7., 8. ja 9. luokalle. 9-luokan osalta Tampereella sovelletaan pääsääntöisesti 2 viikon (10 arkipäivää) yhtäjaksoista tettiä. 7 ja 8 luokan tet- järjestelyt ovat koulun opetussuunnitelmallisia ratkaisuja.

Kämmenniemessä noin puolet vastasi, että tettiä on ollut 7-luokalla. Sampolassa puolestaan suurin osa vastasi, että tettiä ei ole ollut. Tyypillisimpiä tet-paikkoja olivat koulun sisällä tehtävät työhön tutustumiset sekä kotona ja vanhempien työpaikalla tutustuminen. Yleisimmin jaksot kestivät muutamasta tunnista yhteen päivään.

Kämmenniemessä ei ole toteutettu tettiä 8-luokalla, kun taas Sampolassa kaikki olivat olleet tetissä. Lähes kaikki Sampolan oppilaat vastasivat avoimeen

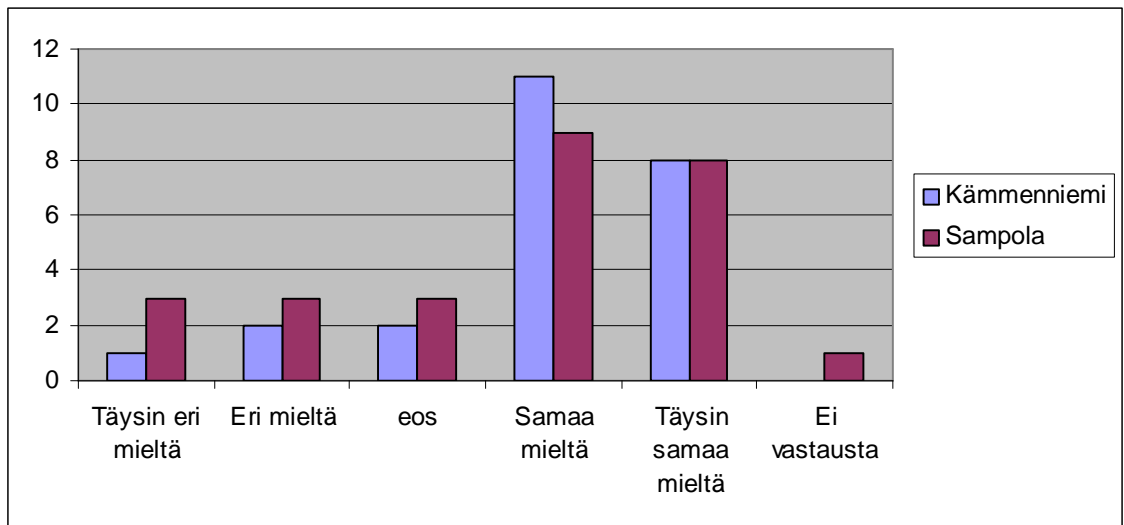
kysymykseen. Sampolassa tyypillisimpiä paikkoja olivat tukku- ja vähittäiskauppa, rakennusala sekä yksittäiset erikoisliikkeet. Vastanneista kaikki olivat tetissä yhden päivän.

Tampereella suurin osa tet-paikoista järjestettiin allekirjoittaneen toimesta keskitetysti. Käytännössä opinto-ohjaajilla oli listat paikoista, jotka tarjosivat tet-paikkoja. Tavoitteena oli hankkia mahdollisimman kattavasti paikkoja eri toimialoilta. Oppilaat ja opinto-ohjaajat katsoivat keskenään, minkälaisiin paikkoihin oppilaat sijoittuvat. Oppilaat voivat tietenkin myös halutessaan hankkia tet-paikan itse. Kuitenkin n. 90% paikoista on ”järjestetty” valmiiksi ja tässä on tietysti se etu, että valikoima on laajempi verrattuna siihen, että oppilaat hakisivat ”muotialoilta” kaikki samantyyppisiä tet-paikkoja. Myös opinto-ohjaajan rooli korostuu, koska on ohjauksellisesti mahdollista arvioida ja keskustella oppilaan kanssa, mikä voisi olla sopiva tet-paikka.

Molemmissa kouluissa kaikki ovatkin olleet tetissä. Tyypillisimpiä aloja olivat tukku- ja vähittäiskauppa, majoitus- ja ravitsemisalot, rakennusala, päiväkodit ja erikoisliikkeet. Oppilaat olivat enimmäkseen tekemässä ns. suorittavaa työtä, ”paskahommia”, kuten joku mainitsi. Toinä olivat esimerkiksi kopiointi, hyllyjen täyttö, juoksupoika, siivoaminen, lasten hoitoa jne.

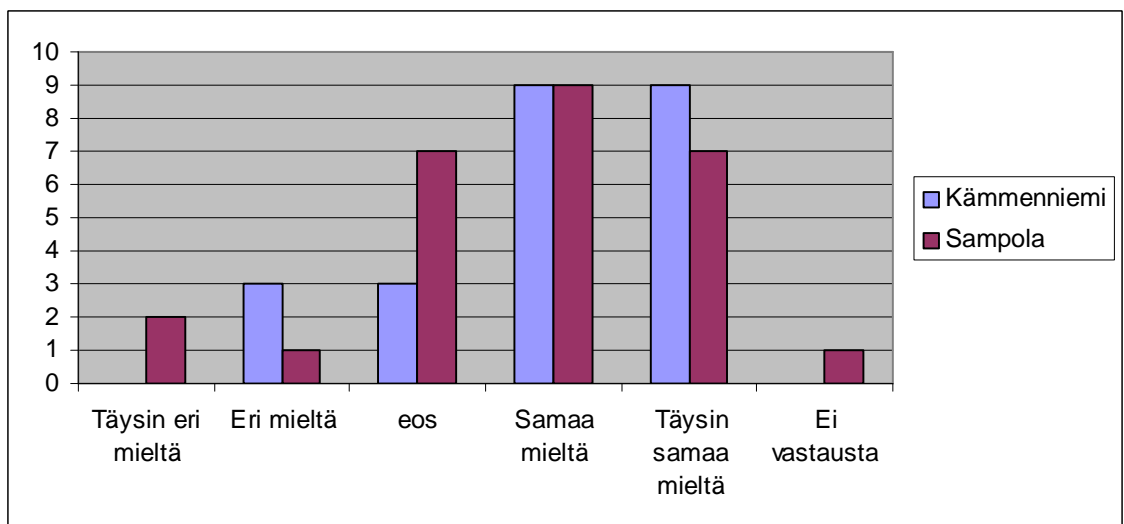
Seuraavana kysymyslomakkeessa oli sarja strukturoituja kysymyksiä, joissa oli tarkentavia avoimia kysymyksiä.

”Tet jakso antoi positiivisen kuvan työelämästä” –väite piti pääsääntöisesti paikkansa molemmissa kouluissa. Vaikka paikat olivat vaihtelevia ja työtehtävät enimmäkseen perustason työtehtäviä, niin kokemukset olivat silti varsin positiivisia.

Kuvio 9. Tet jakso antoi positiivisen kuvan työelämästä

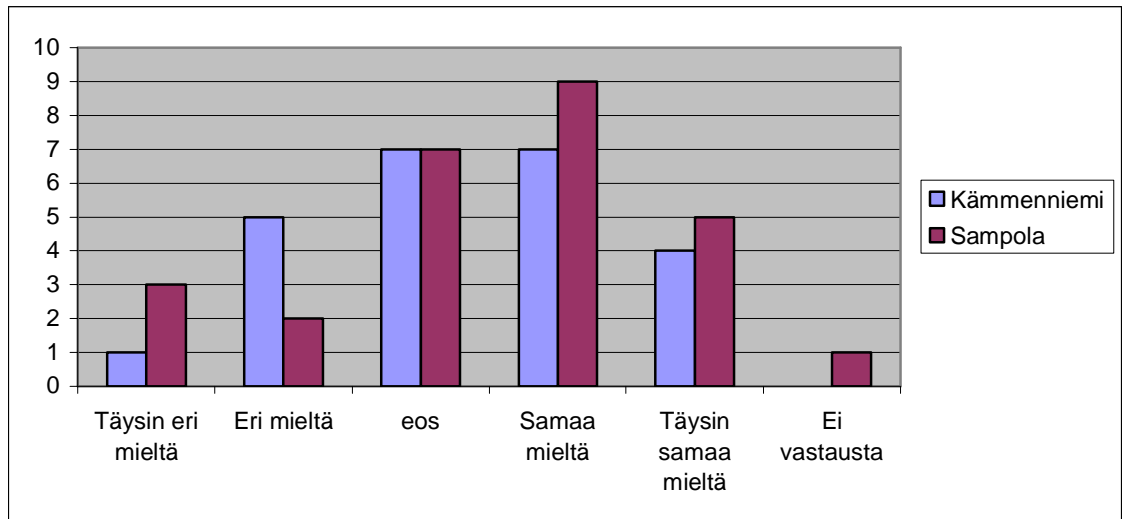
”Tet jakso selvensi käsitystäni alasta” –väite piti molemmissa kouluissa enimmäkseen paikkansa. Kysymystä tarkentavaan ”miten” kysymykseen tuli yhteensä 16 vastausta.

Kuvio 10. Tet jakso selvensi käsitystäni alasta

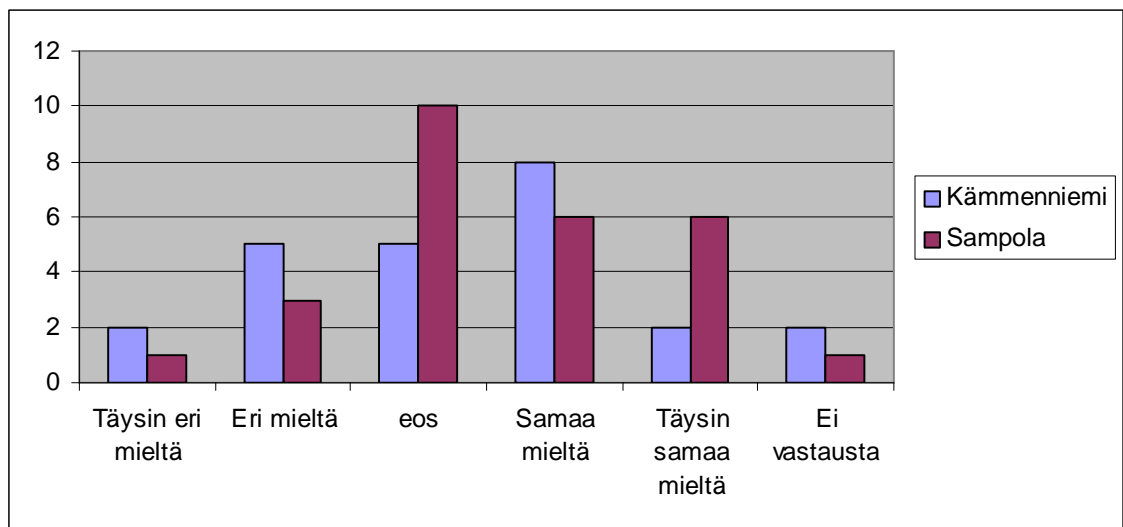

”Tet-jakso selvensi tulevaisuuden suunnitelmiani” –väitteestä oltiin pääsääntöisesti samaa mieltä, tosin eos vastauksia oli molemmissa kouluissa noin neljännes. Avoimeen kysymykseen ”miten” tulevaisuuden suunnitelmat jakaantuivat kahtia. Osa sai vahvistusta työskennellä valitsemallaan alalla, kun taas toinen puoli koki tet-paikan negatiivisena ja ei ainakaan ko. alalle aio pyrkiä tulevaisuudessa.

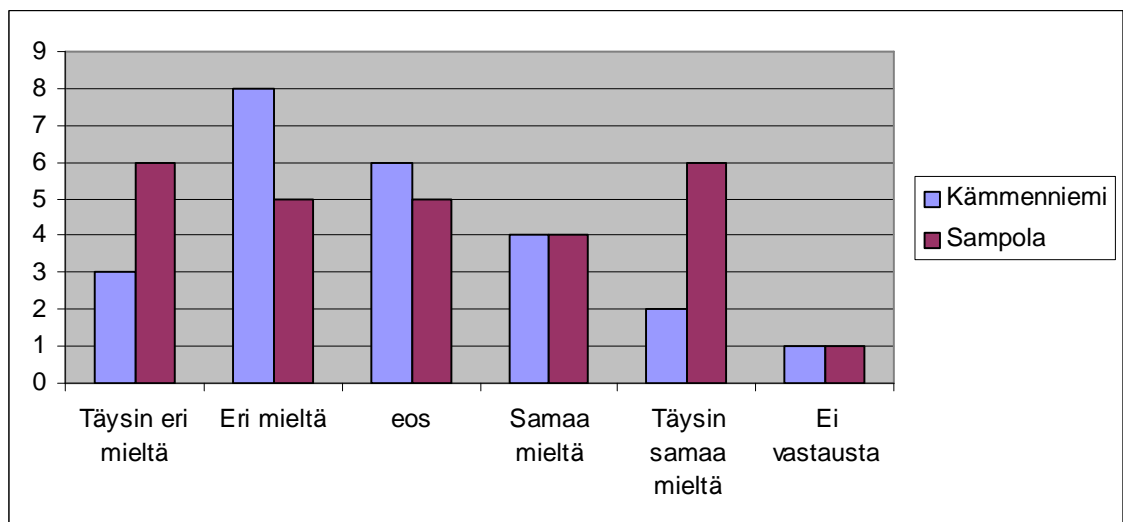
Kuvio 11. Tet-jakso selvensi tulevaisuuden suunnitelmiani

”Tet-jakso auttoi minua pohtimaan uravalintaa” –väite piti suurimman osan mielestä paikkansa. Tämänkin kysymyksen kohdalla eos vastausten määrä oli suuri. Muutamien kohdalla uravalinta vahvistui, kun taas enemmistön kohdalla tet-kokemus karsi ainakin yhden ammatin tai toimialan pois urasuunnitelmista.

Kuvio 12. Tet-jakso auttoi minua pohtimaan uravalintaa

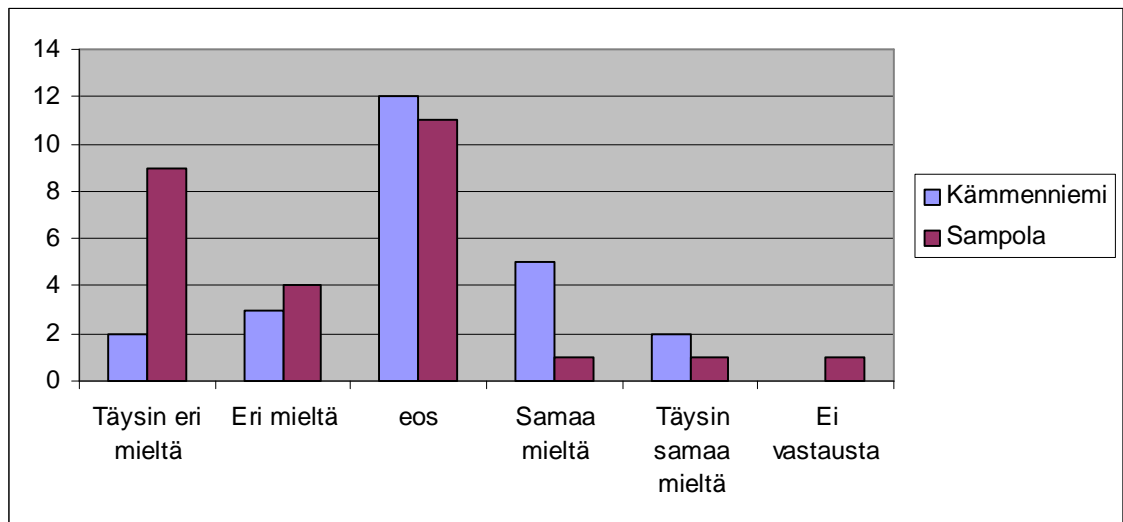
”Tet-jakso auttoi minua tekemään jatko-opiskeluvalintoja” –väitteen kohdalla vastaukset jakaantuivat molempien koulujen kohdalla. Noin puolet oli sitä mieltä, että tet auttoi tekemään jatko-opiskeluvalintoja ja toinen puoli oli asiasta eri mieltä.

Kuvio 13. Tet-jakso auttoi minua tekemään jatko-opiskeluvalintoja

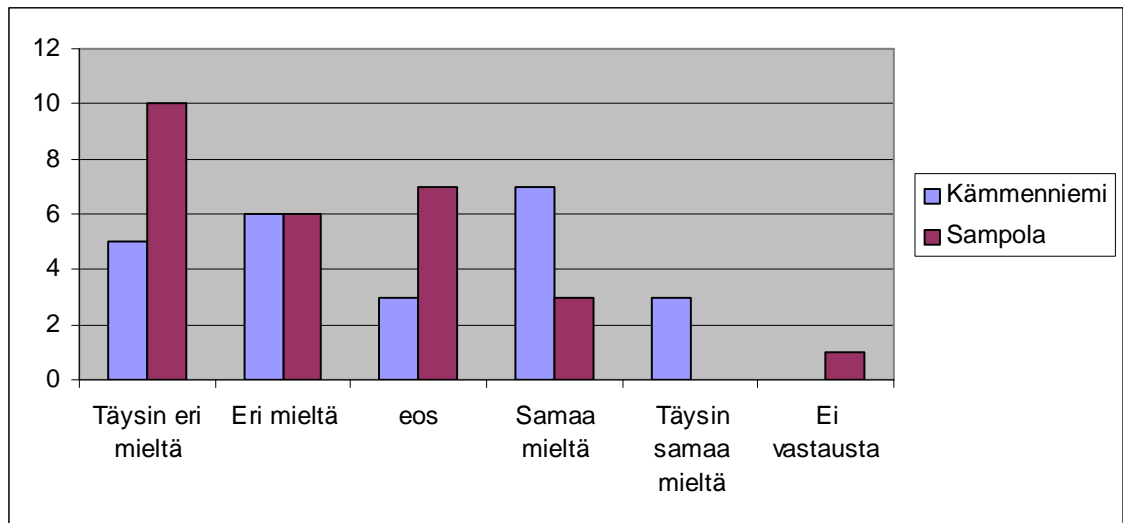
Molemmissa kouluissa opettaja(t) ovat olleet ainakin jossain määrin kiinnostuneita tet-paikasta, työtehtävistä ja tetin sujumisesta. Eniten kiinnostuneita olivat luonnollisestikin opinto-ohjaajat. Muiden opettajien kiinnostus on ollut varsin vähäistä tai ainakaan oppilaille ei sellaisia kokemuksia ollut jäänyt mieleen. Tet-kokemuksia käsiteltiin yleisimmin oppitunneilla keskusteluissa, ainekirjoituksissa, suullisissa ja kirjallisissa esitelmissä.

”Tettiä pitäisi mielestäni käsitellä enemmän opetuksessa” –väitteeseen suhtauduttiin enimmäkseen kielteisesti. On kuitenkin huomattava, että molemmissa kouluissa n. puolet vastauksista oli ”en osaa sanoa”. Oppilaiden oli ehkä vaikea arvioida opetusjärjestelyjä suhteessa tettiin. Kysymys saattoi olla liian vaikea arvioitavaksi.

Kuvio 14. Tettiä pitäisi mielestäni käsitellä enemmän opetuksessa

”Koulussa opiskeltavista aineista oli hyötyä tetissä” –väitteeseen suhtauduttiin myös molemmissa kouluissa pääsääntöisesti kielteisesti. Matematiikka ja kielet saivat muutamia mainintoja. Hyödyllisyys ilmeni esimerkiksi laskutaidossa kassalla, kielitaitona asiakaspalvelussa ja ruoan laitossa.

Kuvio 15. Koulussa opiskeltavista aineista oli hyötyä tetissä

Oppilaiden tulevaisuuden suunnitelmia kysyttäessä molemmissa kouluissa yli puolet on hakeutumassa lukioon. Loput ammattikouluun ja 10-luokille. Tämän kysymyksen vastaukset menevät valtakunnallisten tavoitteiden suuntaisesti.

5. MITÄ TULOKSET KERTOIVAT TYÖELÄMÄYHTEYKSISTÄ JA OPETUKSESTA?

5.1. Koulumaailman ja työelämän hahmottaminen vaikeaa

Oppilaiden kokemukset työelämäyhteyksistä ovat vaihtelevia. Ensinnäkin vastaukset vaihtelevat kouluittain ja myös koulun sisällä. Kämmenniemessä oppilaat kokivat, että kytköksiä ”muuhun” maailmaan oli enemmän. Sampolassa yhteyksiä ei juuri mainittu olevan. Kuitenkin molemmissa kouluissa oli oppilaita, jotka vastasivat, että työelämäyhteyksiä on ollut ja osa myös vastasi esimerkein avoimiin kysymyksiin. Pitää huomata, että eos-vastausten osuus on varsin suuri.

Ongelmana kyselyssä on ehkä se, että opinto-ohjaajat eivät varsinaisesti ole evästäneet oppilaita lomakkeen täyttöön tai ovat tehneet sen eri tavalla. Oletan, että erilaisia työelämäyhteyksiä on ollut yläasteella molemmissa kouluissa enemmän, kuin mitä vastauksista voi päätellä. Voi olla, että oppilaat eivät muista asioita, eivät viitsi tai jaksaa vastata (helpompi laittaa eos) tai sitten oppilaat eivät osaa yhdistää erilaisia tutustumisia tai tapahtumia esitettyihin kysymyksiin. Samat tekijät vaikuttanevat myös oppilaiden vastauksiin siitä, missä oppiaineissa kytkentöjä työelämään on ollut. Osa opettajista on varmasti aktiivisempia tämän suhteen ja esimerkiksi kotitalous ja ruokalakäynti on helppo mieltää oppiaineen ja ”todellisen” elämän kytkemiseksi kuten myös äidinkielen aine tietystä aiheesta.

5.2. Tutustumiskäynnit suosiossa

”Käynnit ovat hyödyllisiä ja tutustumisia pitäisi olla enemmän” –väitteistä oppilaat olivat yleensä samaa mieltä. Myös tutustumiskäyntejä kaivattiin lisää ja oppiaineiden liittäminen työelämään koettiin tärkeänä. Suurin osa oli myös sitä mieltä että tutustumiset antoivat hyödyllistä tietoa eri ammattialoista, mutta eivät niinkään työnteon vaatimuksista. Tämä on sikäli selvä asia, koska vierailut ovat lyhyitä ja kovin yksityiskohtaisesti ei ammatillisia vaatimuksia voida käsitellä. Harvemmin varmaan on mahdollista itse suorittaa mitään työtehtäviä tutustumisten aikana.

Suurin osa vastanneista oppilaista kuitenkin koki erilaiset tutustumiskäynnit hyödyllisiksi ammatteihin tutustumisen ja työelämän vaatimusten oppimisen kannalta. Tässäkin voi olla kaksi motiivia. Toisaalta koulun jälkeinen ja ulkopuolinen elämä kiinnostaa, mutta myös vaihtelu lukujärjestykseen koetaan varmaankin tervetulleena. Erityisen positiivisesti ”samaa mieltä” oltiin väitteisiin, joissa oppiaineita ja opintokäyntejä liitettäisiin normaaliin opetukseen. Myös eri ammattialojen edustajia kouluille luennoimaan / kertomaan omasta alastaan kaivattiin molemmissa kouluissa. Koulut ovat ehkä liikaa kuitenkin omaan itseensä keskittyneitä ”laitoksia”, joissa ei riittävästi huomioida muun

yhteiskunnan tilannetta. Toisaalta oppilaat olivat kyselyn aikana lopettelemassa oppivelvollisuuttaan ja siirtymässä elämässään uusille urille. Moni on joutunut tekemään valintoja jatko-opintojensa kannalta ja ehkä kokevat, että erilaisista ammattialoista, ammateista ja opintopoluista olisi saanut olla enemmän tietoa. Suurin osa molempien koulujen oppilaista koki, että työelämäyhteydet eivät mitenkään erityisesti ole olleet esillä koulun muussa toiminnassa.

5.3. Opettaja- ja oppiainekohtaisia eroja yhteyksissä työelämään

Yleisesti voisi todeta, että työelämän ja oppiaineiden liittämässä on suuria eroja koulussa oppiaineiden välillä ja varmasti vielä suurempia eroja eri koulujen välillä. Suurin tekijä tässä on tietysti koulun kulttuuri ja se, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan käytännössä. Rehtorilla on luonnollisesti suuri vaikutus. Yksittäisten opettajien motivaatio ko. kytköksien tekemiseen vaihtelee paljon. Myös oppiaineella on merkitystä. Käsityöaineet on varmasti helpompi mieltää työelämälähtöisiksi verrattuna esimerkiksi uskontoon tai elämänkatsomustietoon.

6. TET - KURKISTUS ULOS KOULUMAAILMASTA?

Tet-jakso antaa useimmille oppilaille positiivisen kuvan työelämästä ja selventää kuvaa alasta, jossa he ovat olleet. Mutta se auttaa vain pientä osaa oppilaista selventämään tulevaisuuden suunnitelmiaan ja auttamaan uravalinnan pohdinnassa. Suurin osa kokee, että tet-jakso ei auta tekemään jatko-opiskeluvalintoja. Tulosten perusteella voi päätellä, että tet on monelle oppilaalle pääsääntöisesti kuitenkin hyödyllinen kokemus. Se ei läheskään aina ole positiivinen kokemus, mutta se antaa kuitenkin jonkinlaisen kuvan ko. ammatista ja työelämästä yleensäkin. Monilla paikoilla oppilaat joutuvat ns. suorittaviin ja ehkä liiankin yksinkertaisiin tehtäviin, mutta osalla oppilaista on

kuitenkin paljon työtehtävien seurailua ja erilaisiin tehtäviin tutustumista, joten tet ei aina ole vain yksinkertaista puurtamista.

Tet voi vahvistaa tulevaisuuden suunnitelmia tai sitten se tyrmää aiemman käsitykset. Tässä olennaista on tietysti se, mikä käsitys oppilaalla on ko. alasta ollut. Tet-paikka voi tietysti olla myös siltä unelma-alalta. Jos tet-järjestelyt työpaikalla ovat puutteelliset tai niitä ei ole mietitty, niin hyväkin paikka vaikuttaa huonolta ja käsitys alasta voi jäädä hämäräksi. Myös se, että ei ole riittävästi tehtäviä koetaan turhauttavaksi. Harva oppilas on ilmoittanut, että tetissä olisi liikaa töitä! Tässä on tietysti vastuu myös paikan tarjoajalla: Ei kannata tarjota paikkaa, jos ei oikeasti ole tarjottavaa tettiäiselle.

Se, että oppiaineista ei koeta olevan mitään hyötyä työelämässä on hämmästyttävää. Väitän, että kaikista koulussa opiskeltavista aineista on hyötyä työelämässä ainakin jossakin vaiheessa. Ehkä vika onkin lähinnä siinä, että suuri osa tiedoista ja taidosta eli kansalaistaidosta on niin sisäistetty, että niitä ei osata yhdistää työn tekemisen vaatimuksiin. Oppilaat eivät osaa yhdistää perustaitoja, kuten hyvää lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen taitoa työelämässä esiintyviin vaatimuksiin. Tämä kertoo siitä, että peruskoulu on onnistunut näiltä osin tehtävissään antamalla oppilaille sellaisia perusvalmiuksia, jotka ovat automaattisia ja tiedostamattomia. Yksittäinen osaaminen tai oppiaineen hyöty ilmenee paljon selvemmin erikoistilanteessa, jos tet-paikassa on hyötyä vaikkapa kielitaidosta tai atk-osaamisesta.

Tet-vastausten kohdalla on huomattava, että varsin moneen kysymykseen tuli paljon en osaa sanoa (eos) -vastauksia. Tämä kertonee siitä, että monella oppilaalla eivät ajatukset ole kovin selkeitä tulevaisuuden suhteen. Useat oppilaat ovat epävarmoja, vaikka ollaan juuri tärkeiden valintojen äärellä. Voi tietysti kysyä, onko opinto-ohjaus tai ohjaus yleensäkin epäonnistunut, jos oppilaat eivät juuri ennen peruskoulun päättämistä osaa vastata tulevaisuuttaan koskeviin kysymyksiin. Vai onko niin että vaikka ohjaus olisi kuinka laadukasta ja

sitä olisi määrällisesti paljon, nykyoppilaiden kehitysaste ei anna mahdollisuutta varhaistaa ammattiin tähtäävään koulutukseen ja edelleen työelämään siirtymistä.

Käytännössä kaikki oppilaat hakeutuvat jatko-opintoihin. Nykyään valtakunnallisesti n. 70% lukioon ja loput ammatillisiin oppilaitoksiin tai lisäopetukseen (10-luokka). Oppilaiden en osaa sanoa –vastaukset johtavat ajatukseen, että vaikka valinnat on tehty, niin niiden oikeellisuudesta ei ole taetta. Nykyään epävarmat ”hyvät” oppilaat ohjautuvat automaattisesti lukioon ”miettimään”, varmuuden vuoksi, vaikka omalle alalle kouluttautuminen siirtyisi ja saisi yleissivistävän kiertotien.

Oppilaat eivät koe saavansa opiskeluvaihtoehtoihinsa tukea myöskään tettiin, koska suurin osa oppilaista ei ole vielä oikeasti valitsemassa alaa, jolle he tulevaisuudessa sijoittuisivat. Kun yli puolet oppilaista menee lukioon, ammatinvalintakysymykset eivät n. 3 vuoteen ole pinnassa muuta kuin ainevalintojen ja niiden laajuuden suhteen. Opinto-ohjauksen onnistuminen ja resurssointi vaikuttavat myös siihen, onko oppilailla selkeä käsitys siitä, minkälaista koulutusta kuhunkin ammattiin vaaditaan. Tämänkaltaisen oppilaiden liika- tai lisäkoulutus ei ainakaan edistä viimeaikaisia vaatimuksia nuorten nopeammasta siirtymisestä työelämään.

Suurin osa oppilaista ei näe tettiin liittämistä normaaliin opetukseen tärkeänä: Tettiin koetaan erillisenä työelämäjaksona, jonka tehtävää ei ehkä mielletä oppiaineisiin liittyväksi. Jos opettajilla ei ole erityistä intressiä korostaa tettiin tai pyrkiä liittämään sitä oman aineen opetukseen, niin oppilaille helposti siirtyy samantyyppinen ajatusmaailma. Väittäisin, että suurin osa opettajista on kuitenkin ollut aika vähän muualla töissä kuin koulumaailmassa. Yleissivistävä peruskoulu saatetaan kokea irrallisena ”ulkopuolisesta työelämästä”, jonka ei kuulukaan näkyä koulun arjessa. Tämän suuntainen vastaus antaa tietysti haastetta opetussuunnitelmien laatijoille ja opetuksen järjestäjille. Uusi ops

kuitenkin painottaa sitä, että koulu ei voi olla irrallinen osa tai ajanjakso muusta yhteiskunnasta.

Tutkimuksen otos oli proseminaarityöhön aivan liian laaja. Alkuperäinen tarkoitus oli käsitellä koko aineisto, mutta työpaikan vaihdon johdosta kaikkien vastausten käsittely ei ollut mahdollista. Kaikkiaan vastauksia tuli yli 12 000. Käytössä ei ollut mitään tilasto-ohjelmaa, joten vastaukset piti purkaa exceliin ”manuaalisesti”, joka vei paljon aikaa. Myöskään mitään varsinaisia tilastollisia laskuja ei siis suoritettu. Lomakkeessa oli ehkä tämäntyyppiseen työhön nähden liian paljon kysymyksiä tai sitten lähes kaikki olisivat saaneet olla strukturoituja vaihtoehtokysymyksiä purkamisen helpottamiseksi. Osa lomakkeen kysymyksistä oli myös turhia tai ainakin liian vaikeita. Oppilaat saattoivat ymmärtää kysymyksen, mutta eos –vastaukset tai vastaamatta jättäminen kertovat siitä, että silloisessa tilanteessa ei pystytty arvioimaan tai pohtimaan jokaista kysymystä. Ei ole vielä muodostunut käsitystä asiasta tai se ei kiinnosta.

Vaikka tämä tutkimuksen tulokset ovat otos otoksesta, uskon päätelmien pääsääntöisesti olevan yleistettävissä myös perusjoukkoon (Tampereen peruskoulun 9-luokkalaiset). Kouluittain on tietysti eroja esimerkiksi tetin ja tutustumiskäyntien painotuksissa vuosiluokittain ja myös käytännön järjestelyjen osalta. Oppilaiden käsitykset ko. aiheista lienevät kuitenkin samansuuntaisia, kuin otoksen perusteella voi päätellä.

Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia myös opettajien käsityksiä työelämäyhteyksien toteuttamisesta ja merkityksestä opetuksessa sekä myös tetin merkityksestä ja sen hyödyntämisestä.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Högman, E. (toim.) 2004. Aihekokonaisuudet perusopetuksen opetussuunnitelmassa Jyväskylä: Gummerus.

Ikonen, O. 2000. Tutkimus ja menetelmätietolehti 1/2000. Saatavissa: [Http://www.cec.jyu.fi/julkaisut/erityiskasvatus/erika/1_2000.htm](http://www.cec.jyu.fi/julkaisut/erityiskasvatus/erika/1_2000.htm)

Kasurinen H. toim. 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään - Opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Vammala: Vammalan kirjapaino.

Lairio M. 1993. Oppilaanohjaus koulujärjestelmän osana. Opetushallitus 1992. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Lehikoinen, A. & Saarniaho, R. & Suikkanen, A. 2002. Oppimisella osallisuutta – vastauksia työn murrokseen. Sitra. Helsinki: Edita Prima.

Lindström, A. 2004. Teoksessa Aihekokonaisuudet perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Opetushallitus. Jyväskylä: Gummerus.

Merimaa, E. 2004. Oppilaan ja opiskelijan ohjaus perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa. Teoksessa Kasurinen H. toim. Ohjausta opintoihin ja elämään - Opintojen ohjaus oppilaitoksessa Toim. H. Kasurinen. Vammala: Vammalan kirjapaino, 71 - 76.

Muuttuva maailma -uudistuva ohjaus. 1998. Oppilaanohjaus 2000 -työryhmän raportti, Etelä-Suomen lääninhallitus.

Opinto-ohjauksen jaoksen muistio; Valtakunnallinen opettajakoulutuksen ja kasvatustieteiden tutkintojen kehittämisprojekti.

Peruskoulun opinto-ohjaajan opas. 1987. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2004. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Perusopetuksen uudistamistyöryhmän muistio 2001.

Säljö, R. 2001. Oppimiskäytännöt, Sosiokulttuurinen näkökulma. Helsinki: WSOY.

Taloudellisen tutkimuslaitoksen sivusto. Saatavissa [Http://www.tat.fi](http://www.tat.fi)

Vitikka, E. & Saloranta-Eriksson, O. (toim.) 2004. Uudistuva perusopetus. Opetushallitus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

TYÖELÄMÄYHTEYDET JA TET

TYÖELÄMÄYHTEYDET JA TET

1. Käsitteisesi työelämäyhteysesistä eri oppiaineissa

Oletko ollut opinto/yrityskäynteillä **7-luokalla (ei TET)** (ympyröi)
kyllä / ei

Minkälaisissa paikoissa Kävitte? _____

Millä oppitunnilla? _____

Oletko ollut opinto/yrityskäynteillä **8-luokalla (ei TET)**
kyllä / ei

Minkälaisissa paikoissa kävitte? _____

Millä oppitunnilla? _____

Oletko ollut opinto/yrityskäynteillä **9-luokalla (ei TET)**
kyllä / ei

Minkälaisissa paikoissa kävitte? _____

Millä oppitunnilla? _____

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Käynnit olivat mielestäni hyödyllisiä	1	2	3	4	5
---------------------------------------	---	---	---	---	---

Tutustumisia pitäisi olla enemmän	1	2	3	4	5
-----------------------------------	---	---	---	---	---

Minkälaisia tutustumispaikkoja pitäisi olla? _____

Käynnit antoivat saamaan lisätietoa eri ammattialoista	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

Käynnit antoivat saamaan lisätietoa työntekemisen vaatimuksista	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

Missä oppiaineissa on opiskeltavaa aihetta liitetty esimerkiksi jonkun yrityksen toimintaa ja työelämään (laita rasti)?

Äidinkieli ☐	A-kieli ☐	B-kieli ☐	Matematiikka ☐	Ympäristö- ja luonnontieto
Biologia- ja maantieto ☐	Fysiikka ja kemia ☐	Terveystieto ☐	Uskonto/elämäkatsomustieto ☐	Historia ja yhteiskuntaoppi
Taito- ja taideaineet ☐	Musiikki ☐	Kuvataide ☐	Käsityö ☐	Liikunta
Kotitalous ☐	Oppilaanohjaus ☐			

Mitä aihetta käsittelitte (esimerkkejä)? _____

Miten homma käytännössä tapahtui (kirjoitelma, ryhmätyö tms.)?
_____

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Oppiaineiden liittäminen työelämään on mielestäni tärkeää

1   2   3   4   5

Oppitunneilla pitäisi mennä enemmän tutustumiskäynneille yrityksiin ja muihin työpaikkoihin

1   2   3   4   5

Opintokäyntejä voi hyödyntää opetuksessa

1   2   3   4   5

Miten? _____

Oppitunneilla pitäisi olla enemmän ihmisiä kertomassa eri ammattialoista

1   2   3   4   5

Minkä alan ihmisiä? _____

Miten työelämäyhteyksiä voisi parantaa ko. aineissa? _____
_____
_____

Ovatko työelämäyhteydet olleet mitenkään erityisesti esillä

koulun toiminnassa muuten (teemapäivät, esitelmät, esitykset yms.)?

Kyllä   ei

Jos olivat, niin miten se ilmeni? _____

_____

Mitä opettaja voisi tehdä? _____

_____

Mitä oppilaat voisivat / haluaisivat tehdä? _____

_____

2. Näkykö TETin jälkeinen aika mitenkään opetuksessa

Toteutettiin koulussa tettiä **7-luokalla**

kyllä

ei

Miten, missä olit ja mitä teit? _____

Montako päivää _____

Toteutettiin koulussa tettiä **8-luokalla**

kyllä

ei

Miten, missä olit ja mitä teit? _____

Montako päivää _____

Toteutettiin koulussa tettiä **9-luokalla**

kyllä

ei

Missä olit tetsissä 9-luokalla? _____

Mitä tehtäviä sinulla oli tet-
paikalla? _____

_____

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 =
täysin samaa mieltä)

TET-jakso antoi positiivisen kuvan työelämästä 1

2

3

4

5

TET-jakso selvensi käsitystäni ko. alasta 1

2

3

4

5

Miten? _____

TET-jakso selvensi tulevaisuuden suunnitelmiani

1 2 3 4 5

Miten? _____

TET-jakso auttoi minua pohtimaan uravalintaa

1 2 3 4 5

Miten? _____

TET- jakso auttoi minua tekemään jatko-opiskeluvalintoja

1 2 3 4 5

Miten? _____

Kyselivätkö opettajat tetistä?

kyllä

ei

Missä aineissa oltiin kiinnostuneita tetin sujumisesta ja sijoituspaikasta? _____

Jos tettiä käsiteltiin joillain tunneilla, niin miten sitä työstiin?

Tettiä pitäisi mielestäni käsitellä enemmän opetuksessa

1 2 3 4 5

Koulussa opiskeltavista aineista oli hyötyä tetissä

1 2 3 4 5

Mistä aineista? _____

Miten? _____

Mihin oppilaitokseen hait tänä keväänä? a) ammatillinen oppilaitos
b) lukio c) muu,
mihin? _____

Muuta
kommentoitavaa _____

_____

Kiitos vastauksestasi

Mika Karetie / Kasvatus- ja opetuspalvelukeskus
PL 487
33101 TRE
Keskustori 4 (vanha kirjastotalo)
p. 314 66 373

Liite 2. Yksityiskohtaiset tulokset

Tutkimuksen yksityiskohtaiset tulokset

Kämmenniemen ja Sampolan koulun vastaukset kysymyksittäin:

1. Käsitteesi työelämäyhteyksistä eri oppiaineissa

1.1. Oletko ollut opinto/yrityskäynneillä 7-luokalla (ei tet)?

Kämmenniemi

kyllä	11 vastausta
ei	13 vastausta

Sampola

kyllä	3
ei	22
ei vastausta	2

1.2. Minkälaisissa paikoissa kävitte?

Kämmenniemi

Ei vastausta	20
Muu, mikä	4

Sampola

Teollisuus	1
Tukku ja vähittäiskauppa	2
Ei vastausta	24

Avoimien kysymysten vastaukset Kämmenniemi.

48.koulun ruokalassa ja siivousta

60.siivoajien kanssa siivoamassa koululla

92.taksvärkissä, BT-yhtymässä

96.taksvärkki, keittiövuoro

Avoimien kysymysten vastaukset Sampola

12.Tammelantorilla

100.pipotehtaalla

1.3. Millä oppitunnilla?

<i>Kämmenniemi</i>	
ei vastausta	24
<i>Sampola</i>	
kotitalous	1
käsityö	1
ei vastausta	25

1.4. Oletko ollut opinto/yrityskäynnillä 8-luokalla (ei tet)?

<i>Kämmenniemi</i>	
Kyllä	10
ei vastauksia	14
<i>Sampola</i>	
Kyllä	4
ei	23

1.5. Minkälaisissa paikoissa kävitte?

<i>Kämmenniemi</i>	
Ei –vastausta	16,
rakennusalalla	1
muu, mikä	7 Alla muu –kohdan maininnat
<i>Sampola</i>	
tukku ja vähittäiskauppa	2
ei vastausta	24
muu, mikä	1

Kämmenniemen avoimet vastaukset

12.kulttuuripäivänä museossa

16.taidenäyttely, teatteri

20.teatteri,näyttely

24aamulehti

60.isän firmassa taxvärkinä lattioita tekemässä

76.taidenäyttely, Tampere-kierros, Pyynikki ym.

92.taksvärkki

96.taksvärkki

Sampolan avoimet vastaukset

24. stockmann, sokos business valinnainen
 92.sähkölaitoksessa
 108.ostoskeskuksessa

1.6 Millä oppitunnilla

Kämmenniemi

Ei vastausta	21	
kotitalous		1
kuvataide	2	

Sampola

kotitalous	1
business	2
ei vastausta	24

1.7 Oletko ollut opinto/yrityskäynneillä **9-luokalla (ei TET)***Kämmenniemi*

kyllä	16
ei	6
ei vastausta	2

Sampola

kyllä	7
ei	19
ei vastausta	1

1.8 Minkälaisissa paikoissa kävitte

Kämmenniemi

ei vastausta	11
rakentaminen	1
oppilaitos	4
muu, mikä	8

Sampola

Tukku ja vähittäiskauppa	2
Ei vastausta	20
Oppilaitos	3
muu	2

Kämmenniemen avoimet vastaukset

12.museo
 16.sieninäyttely
 20.taidenäyttely
 32.taksvärkki
 56.Ensimetri, mainostoimisto
 60.Pirkanmaan taitokeskus
 60.isän firmassa
 76.Ensimetri, Tampreen taidemuuseo, Vapriikki, Sara-Hilden ym.
 76.Mainostoimisto, Ensimetri
 92.taksvärkki, kotona
 96.päivätarhassa, taksvärkki

Sampolan avoimet vastaukset

24.Aamulehden toimistossa
 28.stockmann, sokos, anttila
 32.Grafiikkapaja Himmelblausa
 64.Kahdessa lukiossa
 76.sosiaalialan oppilaitos
 88.Kalevan ja Messukylän lukiossa
 108.ostoskeskuksissa

1.9 Millä oppitunnilla

Kämmenniemi

kotitalous	5
fysiikka/kemia	1
kuvataide	3
matematiikka	1
business	2
ei vastausta	12

Sampola

opinto-ohjaus	3
kuvataide	1
uskonto	1
business	3
ei vastausta	19

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Asteikko	1	2	3	4	5	eiv.
-----------------	----------	----------	----------	----------	----------	-------------

Kämmenniemi

2.0 Käynnit olivat mielestäni hyödyllisiä	1	1	7	7	6	2
--	---	---	---	---	---	---

Sampola

2.0 Käynnit olivat mielestäni hyödyllisiä 3 2 6 6 3 7

Kämmenniemi

2.1 Tutustumisia pitäisi olla enemmän 0 0 10 5 7 2

Sampola

2.1 Tutustumisia pitäisi olla enemmän 2 3 6 6 6 4

2.2 Minkälaisia tutustumispaikkoja pitäisi olla

Kämmenniemi

12.kaikenlaisia

16.kaikenlaisia

20.näyttelyt, museot

24.kaikenlaisia

36. eri alojen yrityksiä

56. eri aloilta

60.eri työaloihin tutustumista

60.kaikenlaisia

68.ihan mitä vaan

76.mielenkiintoisia

80.kaikenlaisia

88.kaikenlaisia

92.erilaisia, pääsisi tutustumaan eri aloihin

96.mielenkiintoisissa, missä ei normaalisti tulisi mahdollisuutta käydä.

Sampola

12. mielenkiintoisia

16. poliisilaitos

32.mielenkiintoisia

44.monenlaisia

52.omien mieltymysten mukaan

64.enemmän yrityksiin

68. mahdollisimman monelta alalta

76.mukavia

84.kivoja

100.ei oikeastaan minkäänlaisia, tet on hyödyllinen, nämä ei

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Asteikko 1 2 3 4 5 **eiv.**

Kämmenniemi

2.3 Käynnit antoivat saamaan lisätietoa 1 1 10 7 3 2

eri ammattialoista

Sampola

2.3 Käynnit antoivat saamaan lisätietoa eri ammattialoista 2 4 7 5 1 8

Kämmenniemi

2.4 Käynnit antoivat saamaan lisätietoa työntekemisen vaatimuksista 2 1 9 8 2 2

Sampola

2.4 Käynnit antoivat saamaan lisätietoa työntekemisen vaatimuksista 4 2 9 3 1 8

Kämmenniemi

2.5 Missä oppiaineissa on opiskeltavaa aihetta liitetty esimerkiksi jonkun yrityksen toimintaan ja työelämään?

äidinkieli	7 mainintaa
biologia / maantieto	3
taito -ja taideaineet	3
kotitalous	4
a-kieli	4
fysiikka / kemia	2
musiikki	1
opinto-ohjaus	10
b-kieli	1
terveystieto	4
kuvataide	4
matematiikka	4
uskonto / elämäkats.	2
käsityö	7
ympäristöop./luonnont.	1
historia / yhteiskuntaop.	5
liikunta	4
business	1

Sampola

äidinkieli	3
biologia/maantieto	3
kotitalous	7
a-kieli	1
fysiikka/kemia	1
musiikki	3
opinto-ohjaus	6
b-kieli	2

terveystieto	1
kuvataide	4
matematiikka	4
käsityö	7
historia / yhteiskuntaoppi	10
liikunta	2

2.6 Mitä aihetta käsittelitte (esimerkkejä)

Kämmenniemi

- 16.vaatteita, eri yrityksiä
- 20.kaikkia aloja opossa
- 24.aamulehden ammatteja
- 56.Tapiola-vakuutukset
- 60.yleisesti käsiteltiin, että missä työssä kyseistä ainetta tarvitaan
- 68.eri aloja
- 72.eri firmoja
- 76.Tapiola-vakuutus
- 80.mainoksen teko
- 88.Suomen valtio
- 96.eri ammatit

Sampola

- 24.miten ruotsista on hyötyä työssä
- 28.poliisi,meppi
- 32.ympäristöjuttuja, maalauksia
- 44.työelämää
- 68.pörssiin liittyviä asioita
- 72.tet-paikoista
- 88.taidenäyttely (kuvaamataito)
- 96.pipotehtailua
- 100. maanviljelijä, kokki tms
- 108.yritystoimintamuotoja

2.7 Miten homma käytännössä tapahtui (kirjoitelma, ryhmätyö tms.)?

Kämmenniemi

- 8.kirjoitelma
- 12.selostusta asiasta
- 20.opetuksessa
- 24.keskustelua
- 68.normaalilla opetuksella
- 72. videoilta
- 80.ryhmässä
- 84.kirjoitelma

88.kirjasta
96.opettaja puhui

Sampola

24.juteltiin tunneilla
28.puhuttiin ja luettiin kirjasta
68. parityö tutkintaa lehdestä
88.käytiin taidenäyttelyssä
96.käytiin luokkana (tytöt) pipotehtaassa ja katseltiin ympärille
100. käytiin katsomassa ja kuunneltiin
108.ryhmätyö ja koe

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Asteikko	1	2	3	4	5	eiv.
-----------------	----------	----------	----------	----------	----------	-------------

Kämmenniemi

3. Oppiaineiden liittäminen työelämään on mielestäni tärkeää	0	3	8	9	4	0
---	---	---	---	---	---	---

Sampola

3. Oppiaineiden liittäminen työelämään on mielestäni tärkeää	2	2	7	12	2	2
---	---	---	---	----	---	---

Kämmenniemi

3.1 Oppitunneilla pitäisi mennä enemmän tutustumiskäynneille yrityksiin ja muihin työpaikkoihin	0	0	9	8	7	0
--	---	---	---	---	---	---

Sampola

3.1 Oppitunneilla pitäisi mennä enemmän tutustumiskäynneille yrityksiin ja muihin työpaikkoihin	1	3	6	10	6	1
--	---	---	---	----	---	---

Kämmenniemi

3.3 Opintokäyntejä voi hyödyntää opetuksessa	0	0	1	9	8	6
---	---	---	---	---	---	---

Sampola

3.3 Opintokäyntejä voi hyödyntää opetuksessa	1	1	3	8	11	3
---	---	---	---	---	----	---

3.4 Miten

Kämmenniemi

- 16. monellakin tavalla
- 56.käytännön asioita, työntekijät alansa asiantuntijoita
- 72.muuttaa opetusta työnkaltaisemmaksi
- 80.lisää tietoa
- 96.näkee käytäntöä

Sampola

- 24.tutustumiseen työelämään
- 28.puhua niistä ja tutustua asioihin
- 32.voi ottaa tutustumiskäynniltä esimerkkejä opiskeluun
- 44.jotenkin
- 52.sottamalla ja kysymällä, voiko tulla
- 68.esim. ryhmätöitä, tutustumista
- 100. työelämä ei välttämättä kovin olennaisesi liity yläasteella opiskeluun
- 108.hintavertailu yms.

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Asteikko	1	2	3	4	5	eiv.
----------	---	---	---	---	---	------

Kämmenniemi

3.5 Oppitunneilla pitäisi olla enemmän ihmisiä kertomassa eri ammattialoista	0	1	8	10	5	0
--	---	---	---	----	---	---

Sampola

3.5 Oppitunneilla pitäisi olla enemmän ihmisiä kertomassa eri ammattialoista	2	1	6	11	5	2
--	---	---	---	----	---	---

3.6 Minkä alan ihmisiä

Kämmenniemi

rakentaminen	2	mainintaa
majoitus ja ravitsemisalajat	1	
muu	3	
kaikenlaisten	9	

Sampola

Teollisuus	1	
majoitus –ja ravitsemis	1	
muu	7	
kaikenlaisten	7	

Kämmenniemen avoimet vastaukset

12.vaateala,taidealat

80.raksamiehiä

92.yritäjiä ja valtiontyössä toimivia, tietäisi mitä eroa ja muutenkin niiden alojen joilla on paljon kiinnostusta

96.mielenkiintoisia, mistä ei tiedä esim. yksityisetsivä

Sampolan avoimet vastaukset

4.ravintola-alan

8.kaikilta eri aloilta

16.poliisit, lääkärit

20.kaikenlaisten tuntemattomien alojen

24.insinöörejä

32.urheilualan, poliisi

52alojen, jotka kiinnostava luokkaa

64.monipuolisesti esim. lääkäri, poliisi yms.

68.mahdollisimman monen alan, jotta kaikki saisivat tietoa omasta kiinnostuksen kohteista.

72. ammattikoulun väkeä enemmän

96.vaikka kokkeja

100.niiden alojen, joilla on pulaa työntekijöistä

3.7 Miten työelämäyhteyksiä voisi parantaa ko. aineissa?*Kämmenniemi*

72. ammattilaisen kokemuksia kuuntelemalla

Sampola

72,aloittaa puhumaan työelämästä 7.luokalla

76.opettamalla paremmin

96.tuomalla kokkeja kouluun

Kämmenniemi

4. Ovatko työelämäyhteydet olleet mitenkään erityisesti esillä koulun toiminnassa muuten	kyllä	ei	Ei vastausta
	9	12	3

Sampola

4. Ovatko työelämäyhteydet olleet mitenkään erityisesti esillä koulun toiminnassa muuten	kyllä	ei	Ei vastausta
	2	20	4

4.1 Jos olivat, niin miten se ilmeni*Kämmenniemi*

4. teemapäivät, esitykset

12. poliisi piti esitelmää

68.esitelmät
96.taksvärkki

Sampola

36. Esitelmiä
60. teimme esitelmän tet-paikastamme

4.2 Mitä opettaja voisi tehdä

Kämmenniemi

4.töitä
8.ei mitään
68.viedä erilaisiin työpaikkoihin
80.hankkia työpaikkoja
88.osallistua
96.opettaa niin , että jaksaa kuunnella

Sampola

28.hankkia ihmisiä keromaan niistä
36.kertoa enemmän
52. pitää pientä valistusta

4.3 Mitä oppilaat voisivat / haluaisivat tehdä

Kämmenniemi

68.vierailla eri paikoissa
96.testata itse käytäntöä , ei pelkkää kirjasta lukua

Sampola

28.tutustua töihin
52.käytännön harjoittelua

5 Näkyikö TETin jälkeinen aika mitenkään opetuksessa

5.1 Toteutettiinko koulussa tettiä 7-luokalla

Kämmenniemi

kyllä	10 vastausta
ei	14 vastausta

Sampola

Kyllä	4
ei	20
ei vastausta	3

5.2 Miten, missä olit ja mitä teit

Kämmenniemi

majoitus ja rav.alat	5 vastausta
koulutusalat	2 vastausta
muu	4 vastausta

Sampola

teollisuus	1
muu	4
ei vastausta	22

Kämmenniemiä avoimet vastaukset

12.siivosin pöytiä koulussa
 24.ruokalassa töissä
 28.koulussa siivoamassa
 36.koulun ruokalassa
 40.siivosin
 52. koulun ruokalassa
 68.koulun siivoamista
 72.ruokalassa
 88.koulun keittiöllä siivottiin
 92.koulun keittiöllä järjestelin ja siivoilin

Sampolan avoimet vastaukset

4.mutsin duunis
 60. taksvärkkipäivä, kotona siivoamista
 76.pikosystemsissä sähköhommia
 100. eläinkaupassa ja tavallisimpia hommia siellä

5.3 Montako päivää

Kämmenniemi

1 pv	14 vastausta
ei vastausta	10

Sampola

1 pv	4
ei vastausta	23

5.4 Toteutettiin koulussa tettiin 8-luokalla

Kämmenniemi

kyllä	2 vastausta
ei	22 vastausta

Sampola

kyllä	26
ei	1

5.5 Miten, missä olit ja mitä teit*Kämmenniemi*

muu	1
-----	---

Sampola

rakentaminen	3
tukku –ja vähittäiskauppa	7
majoitus –ja ravitseminen	1
koulutus	1
terveydenhuolto	1
muu	10
ei vastausta	3

Kämmenniemen avoin vastaus
28.koulun keittiössä

Sampolan avoimet vastaukset:

4. ala-asteella Pellervon koulussa
8.olin rakennusalaan tutustumassa
12. kaverini isän työpaikalla siivoamassa raksaa
20. eläniläänkäri, yleisiä töitä
24.vapaavalinnassa
28.olin rakennusliike Palmbergillä
32.vakuutusyhtiö Turvassa ja tein paperihommia
36.isin firmassa tein samoja asioita kuin isin sihteeri
40 Nokiolla
44.kaupassa
48.ravintolassa, kaikkia pikku töitä
52.konservatoriolla, kirjoitin muistiinpanoja
56.kelloliikkeessä, siivosin
60.taksvärkkipäivänä kahvilassa avustamassa
64. olin kaupungin eläinlääkärillä avustamassa
68.olin Raitsulla, seurattiin normaalia työpäivää
72. sairaalassa seurassin arkipäivää
80.päiväkodissa
84.kotona siivoamassa

88.Olin Lahdelman leipomossa ja ten kaikenlaisia töitä

96.eläinkaupassa

104.atk-firmassa kaikkee tyhmää laatikoiden kasaust ja paperinsilppumista etc.

108.Epeksessä fremitin levyjä ja pyyhin pölyjä

5.6. Montako päivää

Kämmenniemi

1pv	2
ei vastausta	22

Sampola

1pv	22
ei vastausta	5

5.7 Toteutettiinko koulussa tettä **9-luokalla**

Kämmenniemi

kyllä	24 vastausta
ei	0

Sampola

Kyllä	27
ei	0

5.8 Missä olit tetissä 9-luokalla

Kämmenniemi

teollisuus	3	
rakentaminen		2
tukku -ja vähittäiskauppa	3	
majoitus- ja ravitsemialat	3	
julkinen hallinto	1	
koulutus	1	
muu	11	

Sampola

teollisuus	1
rakentaminen	1
tukku –ja vähittäiskauppa	10
majoitus	1

terveydenhuolto	1
muu	13

Kämmenniemen avoimet vastaukset:

- 4.Kulkkaan tallilla
- 8.Tamglass
- 12.stockmann
- 16.lounasravintolassa
- 20.Tampereen tetatterissa
- 24.postissa
- 28.Leivon leipomossa
- 32.Makuunissa
- 36. Peab Seiconilla
- 40.leipomossa
- 52.Tampereen matkailutoimistossa
- 56.kirjastossa
- 60.Hartwallilla
- 60.isän firmassa
- 68.kivilouhimolla
- 80.Vapriikki
- 76.ompelimossa
- 88.ala-asteella
- 92.Pizzeria Napoli
- 96.päiväkodissa

Sampolan avoimet vastaukset:

- 4.päiväkodissa
- 8.McDonalsissa
- 12.Lielahdessa autokorjaamossa
- 16.kaupassa
- 20.kukkakaupassa
- 24.Ravintola Myllärissä
- 28.Rakennustoimisto Palmbergillä
- 32. Europe Housessa
- 36.päiväkodissa
- 40. Nokiolla
- 44.kaupassa
- 48.leipomossa
- 52.Tampereen ratsastuskeskuksessa
- 56.Siwassa
- 60Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitoksella
- 64. olin osan yksityisellä eläinlääkärillä ja osan pet-choice liemikkieläintarvikeliikkeessä.
- 68. Sammon päiväkodissa
- 72. sairaalan postilähetinä

- 76.Pikosystemisissä
- 80.päiväkodissa
- 84.talonmiehenä
- 88.Koukkuniemen vanhainkodissa
- 96.lastentarhassa
- 100.Teivon ravitalleilla
- 104.cps-elektroniikka
- 108.Epeksessä

5.9 Mitä tehtäviä sinulla oli tet-paikalla

Kämmenniemi

- 4. siivoaminen, hevosten hoito
- 12.vaatteiden myyntiä
- 16.ruoanlaittoa ja muuta auttelua
- 20.juoksupoika, järjestelijä yms.
- 28.pullien pakkaaminen
- 44.kaikenlaista työtä
- 52..kopiointia yms.
- 56.hyllyjen järjestelyä ja pyyhkimistä, astioiden tiskaamista, värikoodaamista
- 60.juoma-automaattien täyttö
- 60.tein betonilattioita muiden työmiesten kanssa
- 68.merkeillä kiviä
- 72.paperiarkistointia, työn seuranta
- 76.ompelin pesuohjelappuja
- 80.paskahommia
- 88.koulunkäyntiavustusta
- 92.siivoamista, tiskaamista ruoan laittoa
- 96.katsoa lasten pereään, leikkiä, lukea, siivota tarjoilla ruoka, pukea

Sampolan

- 4.puin, hodin lapsia, siivosin ja vein ruokaa
- 8.siivota, tiskata, tehdä ruokaa
- 12. ei oikeastaan mitään
- 16. järjestää tavarat
- 20.yleisiä tehtäviä
- 24.ruoan laittoa ja tarjoilua
- 28.kopioin papereita, siivosin työmaakopeja ja olin kahvitauoilla
- 32.paskahommi, siivousta ja semmoista
- 36.lastenhoito- ja kasvustustehtäviä
- 44.samoja hommia kuin muullakin henkilökunnalla
- 48.ainoastaan tavaraa pellille 2 vk (likaisia töitä)
- 52.Ruumiillista työtä
- 56.tavaroiden paikalleen laitto
- 60.kirjaston järjestäminen, kopiokoneen käyttö
- 64. avustamista, siivousta, eläinten hoitoa, kuuntelua, katselua jne.

- 68.lasten pukemista, riisumista, syöttämistä, lasten kanssa ulkoilua, leikkimistä ja askartelua
 72. viedä postia
 76.siivosin ja kaikkeneköistä
 80.lastenhoito
 84.ruohonleikkausta
 88.vanhusten auttamista, siivousta,ruoan jakoa
 96.hoidin lapsia, vaihdoin vaippoja, syötin, nukutin, leikin jne.
 100.hvosten valjastusta ja pesemistä
 104.laatikoiden kasausta, sähkölaitteiden kokoamista
 108. lippujen myynti, levyjen fremitys, siivous, hyllyihin laitto yms.

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Asteikko	1	2	3	4	5	eiv.
<i>Kämmenniemi</i>						
6 TET-jakso antoi positiivisen kuvan työelämästä	1	2	2	11	8	0
<i>Sampola</i>						
6 TET-jakso antoi positiivisen kuvan työelämästä	3	3	3	9	8	1
<i>Kämmenniemi</i>						
6.1 TET-jakso selvensi käsitystäni ko. alasta	0	3	3	9	9	0
<i>Sampola</i>						
6.1 TET-jakso selvensi käsitystäni ko. alasta	2	1	7	9	7	1
<i>Kämmenniemi</i>						
6.2 Miten						
12.sai palvella asiakkaita ja tietoa myyntityöstä						
20.näki teatterin sisältä ja lavan takaa						
56.kuulin koulutuksesta, kirjojen luokittelusta jne						
72.perehdyin alaan ja sain hyötytietoa						
76.en halua ko.alalle						
92.sai tietää, illaista työ on oikeasti ravintolassa						
96.no, kun näin käytäntöä						
<i>Sampola</i>						
6.2. Miten						
4. se oli ihan perseestä						

- 28.ennakkotiedot pitivät paikkansa
32.siivosin pelkästään, onko myyjän homma siivousta?
60.käsitykseni oli jo aika selvä
64. näin eläinlääkäriin työn arkea ja kiinostavaa oli
68.pääsi näkemään normaalia työpäivää.
96.tosi paljon
100.ravitalli oli ihan uusi paikka, kun en raveista kovin paljon tiennyt
108. kaikki aukes

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Asteikko   **1**   **2**   **3**   **4**   **5**   **eiv.**

Kämmenniemi

6.3 TET-jakso selvensi tulevaisuuden
suunnitelmiani   1   5   7   7   4   0

Sampola

6.3 TET-jakso selvensi tulevaisuuden
suunnitelmiani   3   2   7   9   5   1

Kämmenniemi

6.4 Miten

4. hevosten kanssa työskentely on kivaa
20.yksi mahdollinen vaihtoehto on työskennellä teatterissa
76.aion opiskella enemmän
96.tiedän haluavani ammattiin, jossa voi olla ihmisten parissa

Sampola

6.4 Miten

- 4.en enää ajattele lastenhoitouraa
12. en mene ko.alalle
24. en mene ravintola-alalle
28.en tiedä, olisihan se raksahomma rentoa
32. en ainakaan myyntialalle en mene
48. että en todella mene sille alalle
52. En ainakaan rupea tallitytöksi
60.varmistuin siitä, että haluan työskennellä tietokoneen kanssa
64.haluan edelleen eläinlääkäriksi
88.tykkäsein tehdä hoitoalaan liittyviä töitä
100.kesätöitä alalta tulossa, mutta ei vakituisiksi työpaikaksi
108. tahdon perustaa levykaupan

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Asteikko	1	2	3	4	5	eiv.
-----------------	----------	----------	----------	----------	----------	-------------

Kämmenniemi

6.5 TET-jakso auttoi minua pohtimaan uravalintaa	2	5	5	8	2	2
---	---	---	---	---	---	---

Sampola

6.5 TET-jakso auttoi minua pohtimaan uravalintaa	1	3	10	6	6	1
---	---	---	----	---	---	---

6.6 Miten

Kämmenniemen avoimet vastaukset:

4. en tiedä

60.rakennusala kiinnosti ja siinä oli hyvä palkka

76.mietin, miten pääsen hyvään ammattiin

96.näin käytäntöä, mitä ko. ammattiin kuuluu, tarhan henkilökunta kertoi myös omia kokemuksiaan.

Sampolan avoimet vastaukset:

4.no en pilannu ainakaan tulevaisuuttani

12. en mene ko. alalle

28. se on yksi vaihtoehto (tet-ala)

32.no ainakaan en mene Europe-Houseen

48. että en todella mene sille alalle

68. en tiedä, haluanko sittenkään päiväkotiin töihin

100.fyysisesti raskasta hommaakaan harkita

108.tahdon perustaa levykaupan

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Asteikko	1	2	3	4	5	eiv.
-----------------	----------	----------	----------	----------	----------	-------------

Kämmenniemi

6.7 TET- jakso auttoi minua tekemään jatko-opiskeluvalintoja	3	8	6	4	2	1
---	---	---	---	---	---	---

Sampola

6.7 TET- jakso auttoi minua tekemään jatko-opiskeluvalintoja	6	5	5	4	6	1
---	---	---	---	---	---	---

6.8 Miten

Kämmenniemen avoimet vastaukset:

4. tiesin jo minne pyrin

Sampolan avoimet vastaukset:

4. ei tarvinnu edes ajatella menevänsä sossukouluun

28.ei auttanut hirveästi

32. en mene kaupalliselle alalle

48. että en todella mene sille alalle

60.näin millaista on opiskelu yliopistossa

64.menen lukioon

80.päätin hakea sosiaalialan oppilaitokseen

100.ei hevosalalle

108.lukioon muutenkin

7. Kyselivätkö opettajat tetistä?*Kämmenniemi*

kyllä 16

ei 6

ei vastausta 2

Sampola

Kyllä 24

ei 2

ei vastausta 1

7.1 Missä aineissa oltiin kiinnostuneita tetin sujumisesta ja sijoituspaikasta*Kämmenniemi*

äidinkieli 2

opinto-ohjaus 12

käsityö 2

Sampola

äidinkieli 4

a-kieli 1

opinto-ohjaus 12

b-kieli 3

historia ja yhteiskuntaoppi 1

7.2 Jos tettiä käsiteltiin joillain tunneilla, niin miten sitä työstettiin*Kämmenniemi*

4.puhuttiin

8.kyselemällä

- 12.äidinkielessä aine
 16. ei mitenkään
 20.ainerkirjoituksin yms.
 24.kyseltiin
 32. en muista
 48.puhumalla, seinälle pieniä juttuja
 56.äidinkielessä kirjoitettiin aine
 68.joitain esitelmiä tehtiin
 72. kysyttiin miten on mennyt ja mitä on tehnyt
 76.puhuttiin, mitä kukin tekija oliko kivaa
 80.lässytettiin
 88.kyseltiin
 92.tehtiin juliste, jossa kerrottiin työpaikan tehtävistä, oloista yms. juteltiin
 96.puhuttiin, kirjoitettiin päiväkirjaa

Sampola

- 12.kysyttiin mitä sielä tehtiin
 16. ei mitenkään
 20.kielissä aineita
 24.mitä hyvää ja huonoa tetissä oli
 28.kyseltiin kuinka meni ja kirjoitettiin aineita
 32.puhuttiin kakkaa ja tehdiin esitelmä
 36.kirjoitettiin aineita ja seinätyö
 40. Teimme seinätyön
 52.esitelmällä
 60.opossa tehtiin pienet esitelmät, äidinkielessä kirjoitettiin aine
 68.kielissä kirjoitettiin aineita, äidinkielessä kirjoitelma
 76.puhumalla ja kirjoituksilla
 88.tehtiin kirjoitelma ja seinätyö
 96.esitelmä tehtiin
 100.esiteltiin oma tettipaikka paperilla ja suullisesti
 104.opotunnilla tehtiin esitelmät

(1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

Asteikko	1	2	3	4	5	eiv.
-----------------	----------	----------	----------	----------	----------	-------------

Kämmenniemi

7.3 Tettä pitäisi mielestäni käsitellä enemmän opetuksessa	2	3	12	5	2	
---	---	---	----	---	---	--

Sampola

7.3 Tettä pitäisi mielestäni käsitellä enemmän opetuksessa	9	4	11	1	1	1
---	---	---	----	---	---	---

Kämmenniemi

7.4 Koulussa opiskeltavista aineista oli 5 6 3 7 3
hyötyä tetissä

Sampola

7.4 Koulussa opiskeltavista aineista oli 10 6 7 3 0 1
hyötyä tetissä

*Kämmenniemi***7.5** Mistä aineista*Kämmenniemi*

kotitalous	2 vastausta
a-kieli	3
opinto-ohjaus	1
b-kieli	1
kuvataide	1
matematiikka	4

Sampola

äidinkieli	1
kotitalous	1
a-kieli	1
b-kieli	1
matematiikka	2
liikunta	1

7.6 Miten*Kämmenniemi*

8.laskemalla
12.kävi ulkomaisia asiakkaita
48.ymmärsin englantia puhuvaa henkilöä
52.ymmärsin englantia
56.eipä juuri mistään, osaa lukea?
72.laskemisessa
96.hygieenisuus

Sampola

24.ruoan laitossa
52.kunto oli hyvä
56.piti laskea ja käyttää tietokonetta

7.7 Mihin oppilaitokseen hait tänä keväänä?*Kämmenniemi*

a)lukio		12
b)ammatillinen	10	
c)muu	2	

Sampola

a)lukio		15
b) ammatillinen oppilaitos	9	
c) muu	2	
d) ei vastausta		